

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Lucie Krtoušová

**PÉČE ŘÁDNÉHO HOSPODÁŘE
JAKO KRITÉRIUM PRO POSOUZENÍ
PRÁVNÍ ODPOVĚDNOSTI
(PRÁVNĚ KOMPARATIVNÍ ANALÝZA)**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Karel Beran, Ph.D.

Katedra: Katedra teorie práva a právních učení

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): červen 2013

Dušanovi, za trest i za odměnu.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 14. června 2013

Lucie Krtoušová

Poděkování

Děkuji doc. JUDr. Karlu Beranovi, Ph.D. za trpělivost, cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěl k vypracování mé diplomové práce.

OBSAH

ÚVOD.....	1
1. PÉČE ŘÁDNÉHO HOSPODÁŘE JAKO KRITÉRIUM PRO POSOUZENÍ PRÁVNÍ ODPOVĚDNOSTI	3
2. FIDUCIÁRNÍ POVINNOSTI (<i>FIDUCIARY DUTIES</i>)	6
2.1. SYSTEMATIKA OBECNÝCH POVINNOSTÍ REPREZENTANTŮ.....	6
2.2. REPREZENTANT V POZICI FIDUCIÁŘE	8
2.3. V JAKÉM ZÁJMU REPREZENTANT JEDNÁ?	11
2.4. ŘEŠENÍ KONFLIKTŮ ZÁJMŮ	15
2.5. NÁSLEDKY PORUŠENÍ OBECNÝCH POVINNOSTÍ REPREZENTANTŮ.....	18
3. POVINNOST PÉČE (<i>DUTY OF CARE, SKILL AND DILIGENCE</i>)	20
3.1. TRADIČNÍ A MODERNÍ POJETÍ <i>DUTY OF CARE, SKILL AND DILIGENCE</i>	20
3.2. OBSAH <i>DUTY OF CARE, SKILL AND DILIGENCE</i>	23
3.3. KOMBINOVANÝ STANDARD <i>DUTY OF CARE, SKILL AND DILIGENCE</i>	26
4. PÉČE ŘÁDNÉHO HOSPODÁŘE	29
4.1. PRÁVNÍ ÚPRAVA	29
4.2. VZTAH PÉČE ŘÁDNÉHO HOSPODÁŘE A POVINNOSTI LOAJALITY	30
4.3. POVINNOST PEČLIVOSTI.....	31
4.4. POVINNOST LOAJALITY	38
4.5. NÁSLEDKY PORUŠENÍ PÉČE ŘÁDNÉHO HOSPODÁŘE.....	40
5. PRÁVNĚ KOMPARATIVNÍ ANALÝZA	44
ZÁVĚR	54
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	56
PŘÍLOHY	61
COMPANIES ACT 2006.....	61
PŘEKLAD COMPANIES ACT 2006	66
ČESKÝ ABSTRAKT.....	71
ENGLISH ABSTRACT	73

ÚVOD

Téma péče řádného hospodáře a otázky odpovědnosti reprezentantů kapitálových obchodních společností jsou předmětem nekončících akademických debat v České republice i v zahraničí. S ohledem na časté srovnání české právní úpravy se zahraniční a na novou právní úpravu přijatou v rámci rekonstrukce soukromého práva se jedná o **téma nadmíru aktuální**. Tato práce byla zpracována v rámci projektu specifického vysokoškolského výzkumu Univerzity Karlovy v Praze s názvem: „Funkce a místo právní odpovědnosti v recentním právním řádu“, který je registrován pod č.: SVV 266 410.

Cílem této diplomové práce bude kritické zhodnocení výkladu pojmu péče řádného hospodáře a požadavků, které je třeba splnit, aby tato péče byla naplněna, ve srovnání s odpovídající právní úpravou ve Velké Británii. Při vymezení obsahu pojmu péče řádného hospodáře se soustředím na otázky:

- a. co znamenají **fiduciární povinnosti** (*fiduciary duties*) v britském systému;
- b. co znamená **povinnost péče, schopností a pečlivosti** (*duty of care, skill and diligence*) v britském systému;
- c. v čem se fiduciární povinnosti (*fiduciary duties*) a povinnosti péče, schopností a pečlivosti (*duty of care, skill and diligence*) **liší** a v čem se naopak **doplňují**;
- d. jakou mírou **odbornosti** musí reprezentant kapitálové obchodní společnosti disponovat, aby dostal své povinnosti péče řádného hospodáře, resp. fiduciárních povinností (*fiduciary duties*) a povinnosti péče, schopností a pečlivosti (*duty of care, skill and diligence*);
- e. zda mohou fiduciární povinnosti (*fiduciary duties*) a povinnost péče, schopností a pečlivosti (*duty of care, skill and diligence*) dopadat na **totožný případ porušení** právní povinnosti, nebo se aplikují tradičně v rozdílných případech;
- f. jak odpovídá **institut péče řádného hospodáře** takto chápaným fiduciárním povinnostem (*fiduciary duties*) a povinnosti péče, schopností a pečlivosti (*duty of care, skill and diligence*);
- g. zda standart péče řádného hospodáře, resp. fiduciárních povinností (*fiduciary duties*) a povinnosti péče, schopností a pečlivosti (*duty of care, skill and*

diligence) je **objektivní, subjektivní či kombinovaný** a v takovém případě jakým způsobem; a

- h. jak se zkoumané právní řády vyrovnávají s faktem, že soudy při svém rozhodování nedisponují odbornými znalostmi z oblasti správy kapitálových obchodních společností a že naopak jednání reprezentanta kapitálové obchodní společnosti **posuzují zpětně** se znalostí následků jeho jednání.

Struktura diplomové práce bude odpovídat vymezeným otázkám. V první řadě se budu zabývat vymezením rozdílu mezi povinností péče (*duty of care, skill and diligence*) a povinností loajality (*fiduciárními povinnostmi*) v britském právním systému. Poté se budu detailně věnovat obsahu a standardu povinnosti péče (*duty of care, skill and diligence*) a povinnosti loajality (fiduciárním povinnostem) dle britské právní úpravy. V návaznosti na to, si pološím otázku, jak odpovídá institut péče řádného hospodáře takto chápané odpovědnosti dle britského práva.

Metoda zpracování diplomové práce bude **právně komparativní analýza**. Nebude sporu o tom, že korporální právo v kontinentální Evropě sleduje stále více vzorce angloamerické právní rodiny. Aktuálně lze mluvit o stále sílícím vlivu práva britského, resp. amerického, což potvrzuje zákon o obchodních korporacích. Cílem práce je osvětlit instituty, které v angloamerickém systému odpovídají péči řádného hospodáře. Z tohoto důvodu budu vycházet z britského konceptu a za základ práce si zvolím britskou právní úpravu odpovídající českému institutu péče řádného hospodáře. Uvedený výběr právních systémů plně odpovídá i mým jazykovým schopnostem a odborným znalostem, které jsem měla možnost získat v rámci programu LLP Socrates/Erasmus na University Cardiff ve Velké Británii. Avšak výběr právního řádu vhodného pro komparativně právní analýzu nesleduje pouze jazykovou vybavenost, ale reaguje také na každodenní realitu ovlivňování českého právního řádu britskými vlivy.

Očekávaný přínos mé diplomové práce by mělo tvořit právě systematické zpracování materie v českém a britském právním řádu a následná komparativní analýza. Zároveň plánuji publikaci výsledku v odborném periodiku ve formě článku s důrazem na otázky povinnosti péče.

Diplomová práce vychází z právního stavu ke dni 1. června 2013.

1. PÉČE ŘÁDNÉHO HOSPODÁŘE JAKO KRITÉRIUM PRO POSOUZENÍ PRÁVNÍ ODPOVĚDNOSTI

Český právní řád zná péči řádného hospodáře, která se nejobecněji uplatní ve všech situacích, kdy se **určitá osoba stará o cizí záležitosti** a zároveň je povinna tyto záležitosti spravovat s určitou úrovní pečlivosti a bedlivosti, popřípadě též i odbornosti. Právě tyto případy lze demonstrovat na relativně širokém výskytu kritéria péče řádného hospodáře v českém právním řádu. Namátkou můžeme jmenovat např. povinnost členů představenstva dozorčí rady České konsolidační agentury vykonávat svoji funkci s péčí řádného hospodáře,¹ zákon o rodině ukládá rodičům, aby jmění dítěte spravovali s péčí řádného hospodáře,² stejně tak zástavní věřitel, jemuž byla věc odevzdána do zástavy, je povinen se o ni starat s péčí řádného hospodáře.³ Měřítka péče řádného hospodáře můžeme kromě jiného najít i v zákoně autorském,⁴ zákoně o myslivosti,⁵ jakož i v zákoně o nadacích a nadačních fondech⁶ a zejména v obchodním zákoníku⁷ a různých obchodně právních předpisech.⁸

Po rekonstrukci soukromého práva nalezneme měřítko péče řádného hospodáře snad ještě větší uplatnění než dnes. K péči řádného hospodáře je povinen ze zákona člen

---

¹ § 10 zákona č. 239/2001 Sb., o České konsolidační agentuře, ve znění pozdějších předpisů.

² § 37a zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

³ § 162 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ § 100 zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ § 23 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.

⁶ § 23 zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, ve znění pozdějších předpisů.

⁷ § 194 odst. 5 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obchodní zákoník“).

⁸ Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 104/2008 Sb., o nabídkách převzetí, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

voleného orgánu právnické osoby,⁹ prokurista,¹⁰ opatrovník pro správu jmění,¹¹ správce cizího majetku,¹² vykonavatel závěti¹³ a pachtýř ve vztahu k věcem v inventáři.¹⁴

Doktrína péče řádného hospodáře je zřejmě nejpodrobněji rozpracována v rámci obchodního práva, konkrétně v rámci práva kapitálových obchodních společností, kde je **nejvíce frekventovaná**. Z tohoto důvodu se budu zabývat odpovědností členů statutárních a kontrolních orgánů kapitálových obchodních společností za porušení péče řádného hospodáře, neboť závěry, které lze z tohoto konceptu dovodit, lze analogicky vztáhnout i na ostatní obdobné situace.

V organizačním uspořádání kapitálových společností zaujímají význačné postavení jednak statutární orgány, jednak orgány jiné, zejména dozorčí rady v dualistickém organizačním schématu a správní rady v organizačním schématu monistickém; v jisté fázi existence těchto společností také likvidátoři. Co do posuzování otázek, které si tato diplomová práce vytkla za předmět zkoumání, však právní úprava ke všem přistupuje v intencích téhož schématu. Proto by bylo bezúčelné v každé souvislosti uvádět rozsahem poměrně náročný výčet konkrétních funkcí (tj. jednatele společnosti s ručením omezeným, členové fakultativně zřízené dozorčí rady společnosti s ručením omezeným, členové představenstva akciové společnosti, členové dozorčí rady akciové společnosti, statutární ředitel akciové společnosti, členové správní rady akciové společnosti a likvidátor), proto se zde dále bude hovořit jen o **reprezentantech kapitálových obchodních společností**.¹⁵

---

⁹ § 159 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“), včetně úpravy v zákoně č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o obchodních korporacích“).

¹⁰ § 454 nového občanského zákoníku.

¹¹ § 949 nového občanského zákoníku.

¹² § 1411 nového občanského zákoníku.

¹³ § 1554 nového občanského zákoníku.

¹⁴ § 2343 nového občanského zákoníku.

¹⁵ Srov. ELIÁŠ, K. K některým otázkám odpovědnosti reprezentantů kapitálových společností. *Právník*. 1999, č. 4, s. 299.

Dle **stávající právní úpravy** v obchodním zákoníku porušil-li reprezentant kapitálové obchodní společnosti při výkonu své působnosti povinnost péče řádného hospodáře a tím způsobil společnosti škodu, odpovídá za ni bez ohledu na zavinění. Obdobnou právní úpravu obsahuje i **nový občanský zákoník**, s tím rozdílem, že odpovědnost za porušení péče řádného hospodáře je konstruována jako subjektivní. Rozhodujícím kritériem pro vznik právní odpovědnosti zde tedy bude obsah pojmu péče řádného hospodáře.

Je přitom nepochybné, že institut povinnosti starat se o cizí záležitosti musíme nalézt i v **angloamerickém systému**, přičemž se právě klade otázka, do jaké míry je stejný nebo odlišný od českého ekvivalentu. Ve Velké Británii se rozpadá odpovědnost za škodu způsobenou reprezentantem kapitálové obchodní společnosti této společnosti při výkonu jeho funkce do dvou režimů: V prvním případě porušil-li reprezentant jemu uložené fiduciární povinnosti (*fiduciary duties*), odpovídá společnosti bez ohledu na zavinění, nebo zda svým jednáním způsobil společnosti škodu. V druhém případě odpovídá reprezentant společnosti za škodu, kterou způsobil zaviněně jednáním porušujícím povinnost péče, schopností a pečlivosti (*duty of care, skill and diligence*). Zásadním kritériem pro vznik odpovědnosti zde tedy bude obsah pojmu fiduciárních povinností a povinnosti péče, schopností a pečlivosti.

2. FIDUCIÁRNÍ POVINNOSTI (*FIDUCIARY DUTIES*)

2.1. Systematika obecných povinností reprezentantů

V právních srovnávacích studiích je běžné, že se povinnosti reprezentantů kapitálových obchodních společností rozdělují na povinnosti loajality a povinnosti péče.¹⁶ Přestože linie mezi těmito dvěma povinnostmi není úplně jasná, korespondují se dvěma základními problémy, kterým akcionáři čelí. Reprezentant může být sice aktivní, ale ne způsobem, který by podporoval zájem společnosti, nebo může být na druhou stranu nekompetentní. Toto rozdělení odpovídá i základnímu rozdělení povinností reprezentantů kapitálových obchodních společností dle britského práva: povinnosti loajality založené na fiduciárních povinnostech (*fiduciary duties*) rozvinutých soudy *equity* a povinnosti péče schopností a bedlivosti (*duty of care, skill and diligence*) založené na principech odpovědnosti za nedbalost dle *common law*.¹⁷

Každá z těchto povinností je odlišné kvality, protože prvá z nich se týká věrnosti a poctivosti, zatímco druhá klade důraz na kompetentnost a odbornou způsobilost adresáta¹⁸. Fiduciář je osoba, jež se zavázala jednat za nebo jménem jiného v určité věci za okolností, které zavedly důvod pro vznik vztahu důvěry.¹⁹ Typickými představiteli fiduciářů jsou advokáti ve vztahu ke klientovi,²⁰ správce trustu ve vztahu k beneficiáři a reprezentant kapitálové společnosti ve vztahu ke společnosti.²¹

Obecné povinnosti reprezentantů kapitálových společností (*general duties of directors*) jsou ve Velké Británii **kodifikovány** od 1. října 2009 v § 171 až 177

---

¹⁶ DAVIES, P.L. *Gover and Davies' Principles of Modern Company Law*. 8. vyd. London: Sweet & Maxwell, 2008. s. 488.

¹⁷ Tamtéž. s. 488.

¹⁸ *Extarsure Travel Insurances Ltd v Scattergood* [2003] 1 BCLC 598, s. 618.

¹⁹ „...fiduciary is someone who has undertaken to act for or behalf of another in a particular matter in circumstances that give rise to a relationship of trust and confidence.“ *Bristol and West Building Society v Mothew* [1998] Ch 1, s. 711.

²⁰ *Nocton v Lord Ashburton* [1914] AC 932.

²¹ *Furs (Ltd) v Tomkies* (1963) CLR 54, avšak nikdy ve vztahu ke konkrétnímu akcionáři *Percival v Wright* [1902] 2 Ch 421.

britského zákona o obchodních společnostech.²² Fiduciární povinnosti uložené reprezentantům kapitálových obchodních společností můžeme rozdělit v souladu se **systematikou** britského zákona o obchodních společnostech do šesti kategorií:

- a. reprezentant kapitálové obchodní společnosti nesmí překročit působnost, která mu byla svěřena;
- b. reprezentant kapitálové obchodní společnosti musí jednat v dobré víře, aby prosazoval úspěch obchodní společnosti;
- c. reprezentant kapitálové obchodní společnosti musí vykonávat nezávislý úsudek.²³

Následující tři kategorie jsou příklady pravidla zákazu konfliktu zájmů (*no conflict rule*). Reprezentant se nesmí ocitnout v situaci, kdy by jeho osobní zájmy nebo povinnosti byly v konfliktu s jeho povinnostmi vůči společnosti, což může nastat v případě:

- d. transakce s obchodní společností;
- e. zneužití majetku, informace či obchodní příležitosti obchodní společnosti k osobním účelům;
- f. přijetí prospěchu od třetí strany za účelem výkonu funkce určitým způsobem.²⁴

Obecné povinnosti obsažené v britském zákoně o obchodních společnostech jsou **interpretovány a aplikovány** stejným způsobem jako jim předcházející pravidla *common law* a *equity*. Soudům, které budou rozvíjet zákonné povinnosti reprezentantů kapitálových společností, je nadále umožněno brát v úvahu vývoj právní úpravy v oblasti *common law*.²⁵ Je třeba zdůraznit, že pokud zákonem není stanoveno jinak, v jakémkoliv případě se může uplatnit více než jedna obecná povinnost. Toto pravidlo se uplatní i ve vztahu k povinnosti péče (*duty of care, skill and diligence*), která je kodifikována jako jediná nefiduciární obecná povinnost uložená reprezentantům.

---

²² Companies Act 2006 (2006, c.46) (dále jen „britský zákon o obchodních společnostech“).

²³ DAVIES, op. cit., s. 497.

²⁴ Tamtéž. s. 497.

²⁵ Tamtéž. s. 478.

2.2. Reprezentant v pozici fiduciáře

Historický výklad ozřejmí, proč se aplikace fiduciárních povinností rozšířila i na reprezentanty kapitálových obchodních společností. Před okem 1844, kdy vstoupil v účinnost britský zákon o akciových společnostech,²⁶ většina akciových společností neměla právní subjektivitu a byla založena jako *trust*, přičemž jejich **reprezentanti byli správci *trustu***.²⁷ V prvních soudních rozhodnutích týkajících se práva obchodních společností byli reprezentanti kapitálových obchodních společností označováni jako *trustee*.²⁸ *Trustee* a reprezentant kapitálové obchodní společnosti mají společnou povinnost vyhýbat se situacím konfliktu zájmů a žádný z nich nesmí jakkoli profitovat ze své pozice „důvěry“ (*position of trust*). I po přijetí britského zákona o akciových společnostech, který umožnil registraci akciové společnosti a získání právní subjektivity, byli judikaturou reprezentanti i nadále nazýváni *trustee* s odůvodněním, že se v jejich postavení změnilo jen málo.²⁹ Nazývat reprezentanty kapitálových obchodních společností nadále *trustee* nebylo však koncepčně správné, protože obchodní společnost byla vlastníkem majetku (jako samostatná právnická osoba) a tedy nebylo třeba dávat majetek obchodní společnosti do správy osoby jednající jako *trustee*.³⁰

Tradiční nahlížení na reprezentanty kapitálových obchodních společností se s konečnou platností změnilo až v roce 1925, kdy soudce Romer judikoval v případě *Re City Equitable Fire Insurance Co*,³¹ že **reprezentanti jsou fiduciáři** stejně jako *trustee*, ale jejich povinnosti nejsou analogické k povinnostem *trustee*. Zatímco *trustee*, jako správce cizího majetku, je povinen vykonávat svou funkci s jistou mírou zdrženlivosti, reprezentantu kapitálové obchodní společnosti má být umožněno nakládat s majetkem

---

²⁶ Joint Stock Companies Act 1844 (dále jen „britský zákon o akciových společnostech“).

²⁷ DAVIES, op. cit., s. 495.

²⁸ Konceptu *trustee*, neboli správce *trustu*, odpovídá v českém právním řádu pravděpodobně nejlépe koncept svěřenského správce dle § 1448 an. nového občanského zákoníku.

²⁹ KEAY, A.; KOSMIN, L. *Directors' Duties*. 1. vyd. Bristol: Jordans, 2009. s. 18.

³⁰ Tamtéž. s. 19.

³¹ [1925] Ch 407.

obchodní společnosti s větší mírou rizika.³² Nejlépe lze popsat postavení reprezentanta kapitálové obchodní společnosti v porovnání s *trustee* tak, že má povinnosti obdobné povinnostem *trustee*, protože je fiduciář a fiduciární principy jsou založeny na principech *trustu*.³³

Je třeba odpovědět na otázku, co znamená pro reprezentanta kapitálové obchodní společnosti, že je považován za fiduciáře. Judikatura indikuje, že „**odlišující povinností fiduciáře je povinnost loajality**“.³⁴ Fiduciář je osoba, která svolila, že bude jednat v cizím zájmu. Základním aspektem fiduciářovy loajality je, že jedná bez vlastního zájmu a v dobré víře.³⁵ Soudce Millet shrnul v rozhodnutí ve věci *Bristol and West Building Society v Mothew*, že „*příkazce (principal) je oprávněn k soustředěné loajalitě svého fiduciáře, který nesmí jednat ve prospěch jiné osoby bez informovaného souhlasu svého příkazce*“.³⁶ Na druhé straně však soudce Millet vymezil, že ne každé porušení povinnosti fiduciáře je porušení fiduciární povinnosti a že pojem fiduciární povinnosti je označení pro povinnosti, které jsou vlastní pouze fiduciářům.³⁷ Jinými slovy fiduciární povinnosti mohou být aplikovány souběžně s nefiduciárními povinnostmi a v takovém případě jsou fiduciárními povinnostmi pouze ty, které jsou specifické pro fiduciární vztahy. Toto lze ilustrovat na povinnosti péče (*duty of care, skill and diligence*), kterou má většina fiduciářů, ale na druhou stranu i osob, které nejsou ve fiduciárním postavení. Povinnost péče tedy není specifická pro fiduciární vztahy, a tedy nemůže být zahrnuta do množiny fiduciárních povinností.³⁸

Pojem fiduciární povinnosti je produktem práva *equity* popisující povinnosti osoby, které byla s důvěrou svěřena správa cizích záležitostí dle jejího volného

---

³² KEAY, op. cit., s. 19.

³³ Tamtéž. s. 19.

³⁴ *Bristol and West Building Society v Mothew* [1998] Ch 1, s. 18.

³⁵ KEAY, op. cit., s. 20.

³⁶ [1998] Ch 1, s. 18.

³⁷ [1998] Ch 1, s. 18.

³⁸ CONAGLEN, M. The nature and function of fiduciary loyalty. *Law Quarterly Review*. 2005, č. 121, s. 452, 456.

uvážení.³⁹ Základním aspektem fiduciárního vztahu je, že fiduciář souhlasí, že bude jednat za jiného a vykonávat volné uvážení, přičemž tento je určitým způsobem zranitelný a ponechán na milost fiduciáři.⁴⁰ Fiduciář je povinen jednat v zájmu této určitým způsobem zranitelné osoby za vyloučení zájmů vlastních. Na základě takové definice fiduciáře lze dovodit, že reprezentant kapitálové obchodní společnosti je **ve fiduciárním vztahu k obchodní společnosti** vzhledem k majetku obchodní společnosti, se který má pod kontrolou a s nímž nakládá.⁴¹

Povinnost péče (*duty of care, skill and diligence*) reprezentanta kapitálové společnosti nesouvisí s jakýmkoli znevýhodněním nebo zranitelností na straně kapitálové společnosti, nepramení z požadavků důvěry uložených fiduciáři, tedy **není fiduciární povinností**.⁴² Porušení fiduciární povinnosti předpokládá nelojálnost, pouhá odborná nezpůsobilost porušení fiduciární povinnosti nevyvolá. Jestliže tedy reprezentant kapitálové společnosti jedná sice nekompetentně nicméně věren společnosti, své fiduciární povinnosti neporušuje.⁴³ Takovým jednáním může však reprezentant porušovat povinnost péče, schopností a pečlivosti (*duty of care, skill and diligence*) uloženou § 174 britského zákona o obchodních společnostech. Přestože by se mohlo zdát, že fiduciární povinnosti a povinnost péče (*duty of care, skill and diligence*) se tradičně aplikují v rozdílných případech, jeden případ porušení právní povinnosti může často vyvolat právní odpovědnost dle obou režimů, protože jedná-li reprezentant nekompetentně, je pravděpodobné, že jedná i nelojálně ke společnosti.⁴⁴

Zástupci názorového proudu *Law and Economics* tvrdí, že **účelem fiduciárních povinností** je regulovat komplexní síť vztahů, které tvoří korporátní strukturu. Jinými slovy, že fiduciární povinnosti jsou pouze příklady smluvních ujednání, které by si strany dohodly, měly-li by možnost si dohodnout každý detail svého budoucího

---

³⁹ KEAY, op. cit., s. 21.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² *Permanent Building Society (in liq) v Wheeler* (1994) 14 ACSR 109, marg.č. 158.

⁴³ *Bristol and West Building Society v Mothew*[1998] Ch 1, s. 712.

⁴⁴ HANNIGAN, B. *Company Law*. 2. vyd. New York: Oxford University Press, 2009. s. 172.

vztahu.⁴⁵ Jiné vysvětlení říká, že fiduciární povinnosti jsou charakteru subsidiárního a preventivního a že chrání řádný výkon ostatních povinností nefiduciárního charakteru.⁴⁶ Fiduciární povinnost loajality je tedy konstruována tak, aby odstrašovala reprezentanty kapitálových obchodních společností od chování, které by mohlo poškodit zájmy obchodní společnosti. Tento „leitmotiv“ lze vypožorovat v celé zákonné úpravě obecných povinností v britském zákonu o obchodních společnostech.

2.3. V jakém zájmu reprezentant jedná?

Před kodifikací obecných povinností v britském zákoně o obchodních korporacích byla v *common law* formulována povinnost jednat v dobré víře v zájmu obchodní společnosti a požadavek, aby reprezentanti obchodní společnosti vykonávali svou působnost v obhajitelném a ne v žádném postranním zájmu.⁴⁷ Britský zákon o obchodních společnostech rozdělil tuto povinnost do tří podskupin: povinnost jednat v souladu se stanovami dle § 171 odst. 1, povinnost vykonávat působnost pouze pro účely, pro které je svěřena dle § 171 odst. 2 a povinnost prosazovat úspěch obchodní společnosti dle § 172.

§ 171 odst. 2 britského zákona o obchodních společnostech kodifikuje tzv. **doktrínu obhajitelného zájmu** (*proper purpose doctrine*), jež ukládá reprezentantům kapitálových obchodních společností kritérium, podle kterého je jejich jednání soudy přezkoumáváno.⁴⁸ Soudy uplatňují objektivní přístup při posuzování obhajitelného zájmu společnosti, pro který bylo dané oprávnění reprezentanta kapitálové obchodní společnosti zákonem nebo stanovami uděleno. Pokud není ustanoveno stanovami či zákonem jinak, soudy podpůrně interpretují obhajitelný zájem společnosti jako prospěch ve smyslu § 172 odst. 1.⁴⁹

---

⁴⁵ EASTBROOK, F. H.; FISCHER, D. R. Contract and Fiduciary Duty. *Journal of Law and Economics*. 1993, č. 36, s. 425, 427.

⁴⁶ CONAGLEN, op. cit., s. 453.

⁴⁷ *Re Smith & Fawcett Ltd* [1942] Ch 304, s. 306.

⁴⁸ KEAY, op. cit., s. 77.

⁴⁹ Tamtéž. s. 78.

Aby byl reprezentant kapitálové obchodní společnosti shledán odpovědným za porušení povinnosti jednat v obhajitelném zájmu společnosti, není nutné prokazovat, že jednal nečestně nebo ve zlé víře.⁵⁰ Porušení povinnosti jednat v obhajitelném zájmu společnosti se bude v praxi často překrývat s porušením povinnosti v dobré víře prosazovat úspěch obchodní společnosti, avšak existují případy, kdy tomu tak není. To nastává v případě, kdy reprezentant kapitálové obchodní společnosti je sice v dobré víře přesvědčen, že svým jednáním prosazuje zájem obchodní společnosti, ale nejedná v objektivně obhajitelném zájmu společnosti.⁵¹ Lze tedy shrnout, že **objektivně pojatá** doktrína obhajitelného zájmu společnosti je určitým korektivem subjektivně pojaté povinnosti jednat v dobré víře způsobem, který prosazuje s nejvyšší mírou pravděpodobnosti úspěch obchodní společnosti.

Před kodifikací obecných povinností (*general duties*) v britském zákoně o obchodních společnostech měli reprezentanti fiduciární **povinnost jednat v dobré víře** způsobem, který oni subjektivně považovali za **v zájmu obchodní společnosti**. Zájem obchodní společnosti byl interpretován jako zájem akcionářů jako celku, přičemž bylo třeba zvažovat krátkodobý zájem stávajících akcionářů a dlouhodobý zájem budoucích akcionářů na zvyšování ceny akcií obchodní společnosti.⁵² Povinnost jednat v dobré víře byla v zásadě poměřována subjektivním testem, ale zvýšená kontrola byla reprezentantům kapitálových obchodních společností uložena povinností jednat v obhajitelném zájmu (*proper purpose*).⁵³

Doktrína obhajitelného zájmu (*proper purpose doctrine*) je jako *ultima ratio* uchována v § 171 odst. 2 britského zákona o obchodních korporacích, zatímco povinnost jednat v dobré víře byla v rámci kodifikace modifikována v § 172 odst. 1 na **povinnost prosazovat úspěch obchodní společnosti**: „*Reprezentant kapitálové obchodní společnosti musí jednat způsobem, kterým v dobré víře dle jeho názoru prosazuje s nejvyšší mírou pravděpodobnosti úspěch obchodní společnosti ku prospěchu*

---

⁵⁰ *Extarsure Travel Insurances Ltd v Scattergood* [2003] 1 BCLC 598.

⁵¹ KEAY, op. cit., s. 79.

⁵² *Re Smith & Fawcett Ltd* [1942] Ch 304, s. 306.

⁵³ HANNIGAN, op. cit., s. 205.

akcionářů jako celku, přičemž má zohlednit (zejména) pravděpodobné důsledky rozhodnutí v dlouhodobém hledisku, zájmy zaměstnanců obchodní společnosti, potřebu pěstovat obchodní vztahy obchodní společnosti s jejími dodavateli, zákazníky a dalšími, dopad činnosti obchodní společnosti na komunitu a životní prostředí, potřebnost udržovat reputaci obchodní společnosti pro vysoké standardy obchodního chování a potřebu jednat spravedlivě s akcionáři obchodní společnosti.“

Je třeba zdůraznit, že test, zda jednal reprezentant v dobré víře je **testem subjektivním**, jak bylo jasně vysvětleno soudcem Parkerem ve věci *Regentcrest plc v Cohen*:⁵⁴ „Otázka nezní, zda posuzováno z objektivního hlediska soudem napadené konání či nekonání bylo skutečně v zájmu obchodní společnosti. Otázka nezní v žádném případě ani, zda by soud jednal odlišně, byl-li by v pozici reprezentanta kapitálové obchodní společnosti v daném čase. Lépe řečeno otázkou je, zda reprezentant kapitálové obchodní společnosti čestně věřil, že jeho konání či nekonání je v zájmu obchodní společnosti. Otázka se tedy týká stavu mysli reprezentanta kapitálové obchodní společnosti.“ Bylo také judikováno, že pokud je z důkazů jasné, že reprezentant čestně věřil, že jedná v nejlepším zájmu obchodní společnosti, tak potom neporušil svou fiduciární povinnost z pouhého důvodu, že soud posoudil takové jednání jako nerozumné nebo že by způsobilo obchodní společnosti újmu.⁵⁵

Takový přístup ponechává reprezentantu kapitálové obchodní společnosti poměrně široký prostor k vlastnímu uvážení, jaké jednání je v prospěch obchodní společnosti. Je třeba si však uvědomit, že takový přístup se zakládá na **tradiční zdrženlivosti britských soudů** přezkoumávat obchodní rozhodnutí reprezentantů kapitálových obchodních společností učiněná v dobré víře se zpětnou znalostí výsledku.⁵⁶

Subjektivní test je však limitován na jedné straně doktrínou obhajitelného zájmu (*proper purpose doctrine*)⁵⁷ a na straně druhé aplikací do určité míry **objektivního**

---

⁵⁴ [2001] 2 BCLC 80, s. 105.

⁵⁵ *Extarsure Travel Insurances Ltd v Scattergood* [2003] 1 BCLC 598, s. 619.

⁵⁶ HANNIGAN, op. cit., s. 207.

⁵⁷ Tamtéž. s. 205.

kritéria v krajních případech, kdy reprezentant způsobil obchodní společnosti závažnou újmu.⁵⁸ Toto objektivní kritérium je definováno jako otázka, zda by inteligentní a čestný reprezentant kapitálové obchodní společnosti v dané situaci rozumně věřil, že jedná ve prospěch obchodní společnosti.⁵⁹

Dále má reprezentant kapitálové obchodní společnosti **povinnost prosazovat úspěch obchodní společnosti**. Co však takovým úspěchem obchodní společnosti je? Základním kamenem tohoto ustanovení je, že ponechává na zakladatelích, resp. akcionářích, aby definovali, co považují za úspěch společnosti ve stanovách.⁶⁰ Pokud tak není učiněno, je třeba posuzovat úspěch obchodní společnosti vždy na individuální bázi. Lze soudit, že obvykle bude úspěchem společnosti dlouhodobý nárůst na její hodnotě, tj. hodnotě jejích akcií.⁶¹ Konkrétní rozhodnutí a kroky, které podporují úspěch společnosti, jsou však ponechány na volném uvážení reprezentanta kapitálové obchodní společnosti jednajícího v dobré víře.⁶² Úspěch společnosti má být prosazován ku prospěchu akcionářů jako celku, což je interpretováno jako finanční blahobyt stávajících a budoucích akcionářů obchodní společnosti.⁶³

§ 172 odst. 1 britského zákona o obchodních společnostech obsahuje demonstrativní výčet faktorů, ke kterým musí reprezentant kapitálové obchodní společnosti přihlížet při svém jednání v dobré víře tak, aby prosazoval zájem společnosti ku prospěchu akcionářů jako celku. Kodifikace tohoto výčtu je zásadním posunem od doktríny *shareholder value*, kdy hlavní maximou reprezentantů kapitálových obchodních společností byl růst hodnoty společnosti, tj. hodnoty jejích akcií, k doktríně *enlightened shareholder value*. V praxi to znamená, že reprezentant kapitálové obchodní společnosti může odůvodnit své rozhodnutí, které přímo nezvyšuje

---

⁵⁸ *Regentcrest plc v Cohen* [2001] 2 BCLC 80, s. 105.

⁵⁹ *Charterbridge Corp. Ltd v Lloyds Bank Ltd* [1969] 2 All ER 1185, s. 1194.

⁶⁰ DAVIES, op. cit., s. 511.

⁶¹ KEAY, op. cit., s. 119.

⁶² Tamtéž. s. 119.

⁶³ Tamtéž. s. 121.

hodnotu podniku obchodní společnosti přihlédnutím v dobré víře k neekonomickému faktoru.⁶⁴

2.4. Řešení konfliktů zájmů

Jádrem povinností všech fiduciářů je **povinnost loajality**, která sestává z dvou klíčových negativně formulovaných součástí: **povinnost vyhnout se konfliktu zájmů** (*no conflict duty*) a **povinnost nevytvářet si utajovaný prospěch z fiduciární pozice** (*no profit duty*).⁶⁵ Tyto tradiční fiduciární principy jsou kodifikovány v § 175 britského zákona o obchodních společnostech takto: „(1) Ředitel obchodní společnosti se musí vyhnout situaci, ve které má, nebo by mohl mít, přímý nebo nepřímý zájem v rozporu se zájmy obchodní společnosti. (2) Toto se uplatní zejména na využití jakéhokoliv majetku, informace či příležitosti (bez ohledu zda obchodní společnost mohla mít z takového majetku, informace či příležitosti prospěch).“

Tradičně britské soudy aplikovaly povinnost vyhnout se konfliktu zájmů (*no conflict duty*) a povinnost nevytvářet si utajovaný prospěch z fiduciární pozice (*no profit duty*) velmi přísným způsobem, protože obchodní společnost je oprávněna požadovat po reprezentantovi bezpodmínečnou loajalitu (*undivided loyalty*).⁶⁶ **Přísný přístup soudů** je odůvodňován dvěma argumenty. V první řadě jsou fiduciáři odstrašováni od prosazování vlastního zájmu na úkor beneficiáře. Za druhé je striktní vymáhání fiduciárních povinností efektivní způsob, jak řešit kontrolu chování reprezentantů kapitálových obchodních společností.⁶⁷

Fiduciář, který se chce vyhnout potenciální odpovědnosti za porušení povinnosti vyhnout se konfliktu zájmů, má možnost dle principů *equity* učinit úplné a pravdivé přiznání všech relevantních okolností a žádat od valné hromady **informovaný souhlas**.⁶⁸ Tato možnost zůstala dle § 180 odst. 4 britského zákona o obchodních společnostech zachována a současně byla přidána možnost dle § 175 odst. 4 autorizace

---

⁶⁴ Tamtéž. s. 124.

⁶⁵ CONAGLEN, op. cit., s. 453.

⁶⁶ HANNIGAN, op. cit., s. 246.

⁶⁷ Tamtéž. s. 246.

⁶⁸ *Boardman v Phipps* [1966] ER 721.

jednání, které by bylo jinak porušením povinnosti vyhnout se konfliktu zájmů, nezávislími členy příslušného orgánu obchodní společnosti.

Odpovědnost dle § 175 odst. 1 britského zákona o obchodních společnostech vzniká v **situacích konfliktu, nebo možného konfliktu**, přičemž možnost konfliktu je limitována kritériem, „*zda by rozumný člověk při posouzení relevantních faktů a okolností došel k závěru, že existuje reálná seznatelná možnost konfliktu se zájmy těch, které je fiduciář zavázán chránit.*“⁶⁹

§ 175 odst. 2 britského zákona o obchodních korporacích zakazuje jakékoliv zneužití majetku, informace nebo příležitosti za okolností, kdy existuje nebo by mohl existovat konflikt zájmů. Soudce Parker v rozhodnutí ve věci *Bhullar v Bhullar*⁷⁰ vysvětlil, že předpokladem odpovědnosti v tomto případě není nekalé nakládání s majetkem patřícím beneficiáři, postačí pouze možnost takového jednání. **Přísný přístup k povinnosti loajality** má základ rozhodnutí starých 250 let,⁷¹ lze ho však velmi dobře ilustrovat také na relativně moderním rozhodnutí ve věci *Regal (Hastings) Ltd v Gulliver*⁷² rozhodnutém Sněmovnou lordů jako tehdy nejvyšší soudní instancí. V tomto případě obchodní společnost nebyla schopná financovat z vlastních zdrojů akvizici dalších kin. Konkrétně nebyla schopná poskytnout dodatečný kapitál dceřiné společnosti, která měla kina nabýt. Namísto toho dodatečný kapitál byl dceřiné společnosti poskytnut reprezentanty mateřské společnosti, kteří poté profitovali z prodeje podílu dceřiné společnosti. Noví vlastníci podílu v obchodní společnosti úspěšně žalovali bývalé reprezentanty na vrácení tohoto prospěchu. Sněmovna lordů argumentovala ve svém rozhodnutí, že reprezentanti získali prospěch v průběhu a v důsledku výkonu své funkce pro obchodní společnost. Transakci realizovali jen díky možnostem a speciálním znalostem získaným při výkonu funkce. Proto byli shledáni odpovědnými, přestože jednali v dobré víře ve prospěch společnosti. Jako reprezentanti byli v situaci konfliktu vlastního zájmu a povinnosti vůči obchodní společnosti a tento

---

⁶⁹ *Boardman v Phipps* [1966] ER 721, s. 756.

⁷⁰ [2003] 2 BCLC 241.

⁷¹ Srov. *Keech v Sandford* (1726) Sel Cas Ch 61.

⁷² [1942] 1 All ER 378.

konflikt využili ke svému prospěchu. Sněmovna lordů shrnula, že v takové situaci „*profitující, jakkoliv čestně jednající v dobré víře, nemůže uniknout riziku odpovědnosti.*“⁷³

Přísně formulovaná odpovědnost se uplatňuje bez ohledu na to, zda obchodní společnost mohla využít ve svůj vlastní prospěch reprezentantem zneužitý majetek, obchodní příležitost či informaci, či nikoliv. Ve věci *Regal (Hastings) Ltd v Gulliver* bylo judikováno, že odpovědnost za porušení povinnosti loajality nezávisí na podvodném jednání, absenci dobré víry, nebo na úvahách, zda prospěch získaný reprezentantem by jinak náležel obchodní společnosti.⁷⁴

§ 176 britského zákona o obchodních společnostech upravuje další aspekt povinnosti vyhnout se konfliktu zájmů, a sice **povinnost nepřijímat prospěch od třetích stran** včetně úplatků. Reprezentant obchodní společnosti nesmí přijmout prospěch od třetí strany poskytovaný z důvodu jeho postavení, nebo jeho konání či nekonání v postavení reprezentanta. Tato povinnost se uplatňuje i na bývalé reprezentanty kapitálové obchodní společnosti ve vztahu ke konání či nekonání ve funkci před tím, než skončila.⁷⁵

Prospěch v tomto případě má běžný slovníkový význam, tj. jakýkoliv příznivý či napomáhající faktor, okolnost, výhoda nebo profit, přičemž není omezen na hmotný výsledek.⁷⁶ Ze zákazu přijmout jakýkoliv prospěch v souvislosti s funkcí od třetích osob jsou vyjmuty plnění od spřízněných obchodních společností a plnění, která zjevně nemohou způsobit konflikt zájmů.⁷⁷

§ 177 britského zákona o obchodních společnostech upravuje další zvláštní situaci konfliktu zájmů. Pokud má reprezentant obchodní společnosti přímý či nepřímý **zájem na navrhované transakci nebo dohodě s obchodní společností**, musí povahu a rozsah tohoto zájmu deklarovat ostatním reprezentantům této společnosti, aby mohlo

---

⁷³ [1942] 1 All ER 386.

⁷⁴ [1942] 1 All ER 386.

⁷⁵ HANNIGAN, op. cit., s. 271.

⁷⁶ Tamtéž. s. 271.

⁷⁷ Tamtéž. s. 272.

být ve světle této informace rozhodnuto, jak dále v dané transakci pokračovat.⁷⁸ Reprezentant, který se chce vyhnout potenciální odpovědnosti za porušení povinnosti vyhnout se konfliktu zájmů, má možnost dle § 180 odst. 4 britského zákona o obchodních společnostech učinit úplné a pravdivé přiznání všech relevantních okolností a žádat od valné hromady informovaný souhlas.

2.5. Následky porušení obecných povinností reprezentantů

Následky porušení obecných povinností reprezentantů (*general duties*) **nejsou kodifikovány**.⁷⁹ Britský zákon o obchodních společnostech pouze v § 178 stanoví, že následky porušení (nebo hrozícího porušení) paragrafů 171 až 177 jsou stejné jako v případě aplikace odpovídajících pravidel *common law* nebo principů *equity* a že mají být vymáhány jako jiné fiduciární povinnosti s výjimkou povinnosti péče (*duty of skill, care and diligence*), která není považována za fiduciární povinnost. To má zásadní význam, protože principy *equity* poskytují flexibilnější a více možností nápravy následků porušení než pravidla *common law*.

Na rozdíl od porušení fiduciárních povinností je běžným následkem porušení povinnosti péče (*duty of skill, care and diligence*), o které v detailu pojednávám dále, podle pravidel *common law* **povinnost k náhradě škody** (*damages*). Jedná se o **subjektivní odpovědnost**, kdy se zkoumá zavinění reprezentanta kapitálové obchodní společnosti.⁸⁰

V případě porušení fiduciární povinnosti si může poškozený vybrat z celé škály instrumentů právní ochrany (*remedies*). Jedná se o **objektivní odpovědnost často bez možnosti liberace**. V případech hrozícího nebo pokračujícího porušení povinnosti se často užívá **soudní příkaz resp. zákaz** (*injunction*).⁸¹ Poškozený může též žádat **náhradu škody** (*compensation*) způsobené porušením fiduciární povinnosti.

Specifickým nápravným opatřením pro případ porušení fiduciárních povinností je **vydání majetku** (*restoration of property*), kdy se konstruuje dle principů *equity*, že

---

⁷⁸ Tamtéž. s. 273.

⁷⁹ DAVIES, op. cit., s. 577.

⁸⁰ Tamtéž. s. 495.

⁸¹ Tamtéž. s. 578.

reprezentant, který v rozporu s fiduciárními povinnostmi nakládal s majetkem obchodní společnosti, má tento majetek ve správě jako *trustee* ve prospěch obchodní společnosti a je povinen jej vrátit vlastníkov, tj. obchodní společnosti.⁸²

Dále se poškozený může domáhat **určení neplatnosti smlouvy** (*rescission of the contract*), která byla reprezentantem kapitálové obchodní společnosti uzavřena za porušení fiduciárních povinností.⁸³ V neposlední řadě se poškozený může domáhat **vydání prospěchu** (*account of profits*), který reprezentant kapitálové obchodní společnosti získal jako výsledek porušení fiduciárních povinností.⁸⁴

---

⁸² Tamtéž. s. 578.

⁸³ Tamtéž. s. 579.

⁸⁴ Tamtéž. s. 580.

3. POVINNOST PÉČE (*DUTY OF CARE, SKILL AND DILIGENCE*)

3.1. Tradiční a moderní pojetí *duty of care, skill and diligence*

Standard povinné péče historicky uložený v *common law* reprezentantům kapitálových obchodních společností byl velmi nízký, protože byl formulován **subjektivně**.⁸⁵ Tento přístup, jenž byl charakteristický pro soudy v 19. a na počátku 20. století, demonstruje nechvalně známý případ *Marquis of Bute's Case*.⁸⁶ Žalovaný byl jmenován předsedou správní rady Cardiffské spořitelny ve věku pouhých 6 měsíců a zůstal jím celých 39 let, přestože navštívil jednání správní rady za tu dobu pouze jedenkrát. Byl žalován pro zanedbání povinné péče o náhradu škody, jež utrpěla spořitelna jako výsledek nezákonných aktivit zaměstnanců. Žaloba byla neúspěšná, protože soud judikoval, že povinnosti reprezentantů kapitálových obchodních společností jsou charakteru občasného, a proto reprezentant musí jednat s povinnou péčí, pokud se jednání orgánu účastní, ale není mu uložena povinnost se takového jednání vůbec účastnit.

Po dlouhá desetiletí soudy považovaly reprezentanty kapitálových obchodních společností za **amatéry bez profesionálních zkušeností** jmenované do funkce spíše pro příslušnost k určité společenské skupině s cílem dodat společnosti lesku jejich šlechtického titulu.⁸⁷ Tento přístup opět demonstruje případ *Re Denham & Co*,⁸⁸ v němž byl žalovaný člen správní rady kapitálové obchodní společnosti příslušníkem venkovské šlechty. Pro jeho původ a nedostatek zkušeností od něj nemohlo být očekáváno, že bude rozumět finančním dokumentům společnosti a okolnostem, které umožnily podvodné jednání předsedy správní rady. Nebyl proto shledán odpovědným za porušení povinné péče (*duty of care, skill and diligence*) při výkonu funkce. Soudy zastávaly názor, že

---

⁸⁵ DAVIES, op. cit., s. 489.

⁸⁶ [1892] 2 Ch 100, v češtině ČECH, P. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality. *Právní rádce*. 2007, č. 3, s. 4, 4.

⁸⁷ IPP, J. The Diligent Director. *Company Lawyer*. 1997, č. 18(6), s. 162, 166.

⁸⁸ [1884] 25 Ch D 752.

pokud akcionáři jmenovali do správní rady nekompetentní a neschopné členy, je to jejich chyba, neboť akcionáři si zaslouží takové reprezentanty, jaké si vyberou.⁸⁹

Tradiční nahlížení na povinnost péče (*duty of care, skill and diligence*) uloženou reprezentantům kapitálových obchodních společností kulminovalo v případě *Re City Equitable Fire Insurance Co*,⁹⁰ který na dalších 60 let vytvořil precedent pro tuto právní oblast a byl aplikován ve většině po něm následujících případech:⁹¹ „(1) *Reprezentant kapitálové obchodní společnosti nemusí projevit vyšší schopnosti, než lze očekávat od osoby jeho znalostí a zkušeností. (2) Reprezentant kapitálové obchodní společnosti není zavázán věnovat nepřetržitou pozornost záležitostem společnosti. (3) Je-li rozumné z podnikatelského hlediska, že určitá povinnost je delegována na jiného, potom reprezentant kapitálové obchodní společnosti může mít za to, že tento vykonává delegované povinnosti poctivě, nemá-li důvody k podezření, že tomu tak není.*“⁹²

Soudci a akademičtí komentátoři interpretovali povinnost péče (*duty of care, skill and diligence*) zakotvenou tímto rozhodnutím jako čistě subjektivní, přehlížeje část rozsudku, v níž soudce Romer judikoval, že reprezentant kapitálové obchodní společnosti musí vykonávat svou funkci s určitou mírou „*rozumné péče, jíž lze očekávat od běžného muže v daných okolnostech při zařizování věcí vlastních*“.⁹³ Všeobecná ignorace objektivního kritéria povinné péče byla zpětně silně kritizována,⁹⁴ avšak její důvody nebyly moderními komentátory dostatečně vysvětleny.⁹⁵

---

⁸⁹ DAVIES, op. cit., s. 489.

⁹⁰ [1925] Ch 407.

⁹¹ KEAY, op. cit, s. 181.

⁹² [1925] Ch 407, s. 428.

⁹³ [1925] Ch 407, s. 427.

⁹⁴ HICKS, A. Directors' Liabilities for Management Errors. *Law Quarterly Review*. 1994, č. 110, s. 390, 392.

⁹⁵ WORTHINGTON, S. The Duty to Monitor: A Modern View of the Director's Duty of Care. In PATFIELD, F. M. (ed.). *Perspectives on Company Law* : 2.London : Kluwer Law International, 1997, s. 181, 190.

Zásadní vývoj přinesla dvě prvoinstanční rozhodnutí soudce Hoffmanna,⁹⁶ ve kterých došel k závěru, že **moderní standard** povinné péče (*duty of care, skill and diligence*) uložené reprezentantům kapitálových obchodních společností není výlučně subjektivní. V obou po sobě následujících rozhodnutích s minimálním zdůvodněním dovedl, že péče (*duty of care, skill and diligence*), k níž je povinen reprezentant kapitálové obchodní společnosti, je uvedena v § 214 (4) britského insolvenčního zákona.⁹⁷

Soudce Hoffmann judikoval ve věci *Norman v Theodore Goddard*, že reprezentant kapitálové obchodní společnosti musí mít znalosti, „*kteřé mohou být očekávány od osoby vykonávající tyto povinnosti*“.⁹⁸ Ilustroval to na příkladu, „*že od reprezentanta, který má na starosti správu nemovitého majetku obchodní společnosti, je očekáváno, že má rozumnou znalost v managementu nemovitostí, ale nelze od něj očekávat znalosti v oblasti optimalizace daní*“.⁹⁹ V tomto případě neshledal soudce reprezentanta odpovědným za porušení povinnosti péče (*duty of care, skill and diligence*).

Ve věci *Re D'Jan of London* soudce Hoffmann sledoval linii představenou v předchozím rozhodnutí, přestože v tomto případě byl reprezentant shledán odpovědným za porušení povinnosti péče (*duty of care, skill and diligence*).¹⁰⁰ Znovu argumentoval, že povinnost péče uložená reprezentantovi dle pravidel *common law* je výstižně stanovena v § 214 odst. 4 britského insolvenčního zákona. V tomto případě reprezentant kapitálové obchodní společnosti podepsal pojistnou smlouvu, která mu byla předložena pojistným makléřem, bez kontroly a přečtení, zda údaje uvedené ve smlouvě jsou správné. Následně pojišťovna odmítla plnit z pojistky ve vztahu k nastalé pojistné události s odůvodněním, že reprezentant uvedl nepravdivé údaje v pojistné smlouvě. Situaci charakterizoval soudce Hoffmann jako „*věc, která se může stát*

---

⁹⁶ *Norman v Theodore Goddard* [1992] BCC 14; *Re D'Jan of London* [1993] BCC 646.

⁹⁷ Insolvency Act 1986 (1986, c. 45) (dále jen „britský insolvenční zákon“).

⁹⁸ *Norman v Theodore Goddard* [1992] BCC 14, s. 16.

⁹⁹ *Norman v Theodore Goddard* [1992] BCC 14, s. 16.

¹⁰⁰ *Re D'Jan of London* [1993] BCC 646.

každému zaneprázdněnému člověku“,¹⁰¹ přesto je porušením povinné péče (*duty of care, skill and diligence*).

Převratnou charakteristikou zmíněného ustanovení je, že obsahuje vedle **subjektivního i objektivní standard**. § 214 britského insolvenčního zákona říká, že reprezentant kapitálové obchodní společnosti je povinen přispět k majetku společnosti v likvidaci částkou, kterou určí soud, pokud věděl, nebo měl vědět, že nebylo rozumné předpokládat, že společnost se vyhne insolvenci. Zásadní je však ustanovení odstavce 4, které předepisuje, že skutečnosti, které měl reprezentant znát, závěry, ke kterým měl dospět a kroky, které měl učinit, jsou takové, jež by učinila rozumně pečlivá osoba s obecnými znalostmi, schopnostmi a zkušenostmi, které mohou být rozumně očekávány od osoby vykonávající stejnou funkci ve vztahu ke společnosti, a s obecnými znalostmi, schopnostmi a zkušenostmi, které reprezentant má. Zákonný test povinné péče (*duty of care, skill and diligence*) se tedy aplikoval ve velmi pozdním stadiu existence společnosti, kdy insolvence je již předvídatelná, z čehož soudce Hoffmann dovodil, že stejný standard péče (*duty of care, skill and diligence*) je uložen reprezentantům kapitálové obchodní společnosti i během existence společnosti.

Během **diskuze o reformě** práva obchodních společností byl tento přístup podporován nezávislou komisí pro reformu práva (*Law Commission*),¹⁰² konzultační skupinou ministerstva obchodu a inovací (*Company Law Review Group*)¹⁰³ a vládou,¹⁰⁴ a tedy byl reflektován v § 174 britského zákona o obchodních společnostech, který doslovně reprodukuje § 214 (4) britského insolvenčního zákona.

3.2. Obsah *duty of care, skill and diligence*

Na straně jedné britský zákon o obchodních společnostech identifikuje jednoznačně standard povinné péče, schopností a pečlivosti (*duty of care, skill and diligence*), avšak na straně druhé obsah těchto obecných pojmů zůstává nejasný až do

---

¹⁰¹ *Re D'Jan of London* [1993] BCC 646.

¹⁰² Law Commission and Scottish Law Commission, *Company Directors: Regulating Conflicts of Interests and Formulating a Statement of Duties* (1999) Law Com. No.261; Scot Law Com. No. 173.

¹⁰³ *Company Law Review. Final Report*. Vol 1, 2001. s. 346.

¹⁰⁴ *Modernising Company Law*. Cm 5553-I, 2002. marg.č. 3.2 an.

jejich aplikace soudem na konkrétní případy. Obecně existuje jen **velmi málo případů žalob** proti reprezentantům kapitálových společností pro porušení povinné péče (*duty of care, skill and diligence*).¹⁰⁵

Zdrojem poznání obsahu povinnosti péče (*duty of care, skill and diligence*) jsou však rozhodnutí ve věcech diskvalifikace reprezentanta kapitálové obchodní společnosti z výkonu funkce podle britského zákona o diskvalifikaci.¹⁰⁶ Soud diskvalifikuje reprezentanta kapitálové obchodní společnosti na 2 až 15 let, pokud tento byl členem rady ředitelů obchodní společnosti, která se stala insolventní, a kumulativně jej jeho jednání činí nezpůsobilým pro výkon funkce.¹⁰⁷ Při posuzování, zda je reprezentant kapitálové společnosti nezpůsobilý pro výkon funkce soud bere v potaz mimo jiné i otázku, zda porušoval při výkonu funkce povinnost péče (*duty of care, skill and diligence*).¹⁰⁸

Nejčastěji citovanou autoritou je rozhodnutí soudce Parkera ve věci **Re Barings plc (No 5) Secretary of State for Trade and Industry v Barker (No 5)**.¹⁰⁹ Soudce dovodil základní nároky na jednání reprezentantů kapitálových obchodních společností takto: „(1) *Reprezentanti kapitálové obchodní společnosti mají kolektivně a každý individuálně soustavnou povinnost získávat a udržovat si takovou dostatečnou znalost a porozumění podnikání společnosti, jež jim umožní vykonávat jejich povinnosti. (2) Přestože reprezentanti kapitálových obchodních společností jsou oprávněni (s výhradou stanov společnosti) delegovat určité funkce na jiné osoby a v rozumné míře důvěřovat v jejich kompetentnost a poctivost, tato delegace je nezproštuje povinnosti dohledu nad výkonem delegovaných funkcí. (3) Ohledně povinnosti popsané v odrážce (2) nelze formulovat žádné obecně aplikovatelné pravidlo. Rozsah povinnosti a otázka, zda byla*

---

¹⁰⁵ KEAY, op. cit., s. 174.

¹⁰⁶ Company Directors Disqualification Act 1986 (1986, c.46) (dále jen „britský zákon o diskvalifikaci“).

¹⁰⁷ WALTERS, A. Directors' Duties: The Impact of the Company Directors Disqualification Act 1986. *Company Lawyer*. 2000, č. 21(4), s. 110, 113.

¹⁰⁸ Tamtéž. s. 114.

¹⁰⁹ [1999] 1 BCLC 433, potvrzené odvolacím soudem [2000] 1 BCLC 523.

vykonána, bude vždy záviset na okolnostech každého případu včetně role reprezentanta kapitálové obchodní společnosti.“¹¹⁰

Shrňeme-li rozhodnutí ve věci *Re Barings*, lze dovodit, že britské právo se při posuzování povinné péče (*duty of care, skill and diligence*) uložené reprezentantu kapitálové společnosti soustředí na jeho **znalost a informovanost** o záležitostech společnosti a na otázky **vertikální a horizontální delegace**, přičemž v každém případě je nutné brát v potaz **poměry** v konkrétní kapitálové obchodní společnosti. Je třeba podotknout, že v praxi se oba elementy často překrývají a nelze je považovat za samostatné části povinnosti péče (*duty of care, skill and diligence*). Při porušení povinnosti péče (*duty of care, skill and diligence*) je často přítomen jak nedostatek porozumění podnikání společnosti, tak i selhání při dozoru a účasti na zasedání orgánů společnosti.¹¹¹

Je možné považovat výkon funkce reprezentanta kapitálové obchodní společnosti dle britského práva za výkon profese, ke které **je třeba odborných znalostí profesionála?** Ne, uložení objektivního standardu pro výkon funkce neznámá, že výkon funkce reprezentanta kapitálové obchodní společnosti musí být považován za výkon profese s nutností mít odborné znalosti. Ze zákona jsou požadovány takové znalosti, schopnosti a zkušenosti, které lze rozumně očekávat u osoby v pozici daného reprezentanta kapitálové obchodní společnosti.¹¹²

Podle § 173 odst. 1 britského zákona o obchodních společnostech má reprezentant kapitálové obchodní společnosti **povinnost učinit nezávislý úsudek**. Tato jeho fiduciární povinnost mu však nebere možnost vyžádat si radu od odborníka a takovou radou se následně řídit. Musí se tak však dívat při splnění nároků povinné péče (*duty of skill, care and diligence*).¹¹³Odborné požadavky na výkon funkce nelze unifikovat ani vzhledem k rozmanitosti typů a velikostí jednotlivých společností.¹¹⁴ Pro

---

¹¹⁰ [1999] 1 BCLC 433, s. 489.

¹¹¹ HANNIGAN, op. cit., s. 233.

¹¹² DAVIES, op. cit., s. 491.

¹¹³ HANNIGAN, op. cit., s. 241.

¹¹⁴ Tamtéž. s. 241.

ilustraci lze uvést rozhodnutí ve věci *Re Continental Assurance Co of London plc.*¹¹⁵ Jednalo se o kolaps malé pojišťovací společnosti, kterému dle názoru žalobce šlo zabránit, měli-li by její reprezentanti odborné znalosti v oblasti účetnictví a užili-li by je. Soudce Park však neshledal žalované odpovědnými za porušení povinné péče (*duty of care, skill and diligence*) a odmítl, že by právo ukládalo reprezentantům kapitálových společností tak vysoké nároky: „*Od reprezentantů kapitálových společností lze očekávat, že jsou inteligentní laici. Měli by mít znalosti základního účetnictví v pojišťovací společnosti [...]. Měli by být schopni se zabývat finančními dokumenty společnosti a měli by být schopni jim porozumět s odborným vedením, které mohou rozumně očekávat od finančního ředitele nebo auditora. Měli by být schopni účastnit se diskuze o finančních dokumentech a pokládat finančnímu řediteli a auditorovi inteligentní otázky. Co ale nemohu akceptovat, je že by měli být schopni ukázat takový druh pochopení účetnictví, jež je vlastní specialistovi v této oblasti.*“¹¹⁶

3.3. Kombinovaný standard *duty of care, skill and diligence*

§ 174 britského zákona o obchodních společnostech kodifikuje vývoj, jež se stal v této oblasti práva v posledních 20 letech. Navazuje na názor soudce Hoffmanna, který judikoval ve svých dvou prvoinstančních rozhodnutích *Norman v Theodore Goddard*¹¹⁷ a *Re D'Jan of London*,¹¹⁸ že standard péče (*duty of care, skill and diligence*) uložený reprezentantům kapitálových obchodních společností během existence společnosti je stejný jako v insolvenční dle § 214(4) britského insolvenčního zákona.

První odstavec § 174 britského zákona o obchodních společnostech ukládá reprezentantům kapitálových obchodních společností uplatňovat **rozumnou péči, schopnosti a pečlivost**¹¹⁹ při výkonu jejich funkce, přičemž následující odstavec vysvětluje význam těchto neurčitých pojmů. Znamená to tedy takovou „*péči, schopnosti a pečlivost, která by byla uplatněna rozumně svědomitou osobou (a)*

---

¹¹⁵ [2007] 2 BCLC 287.

¹¹⁶ [2007] 2 BCLC 287, s. 402 an.

¹¹⁷ [1992] BCC 14.

¹¹⁸ [1993] BCC 646.

¹¹⁹ „*A director of a company must exercise reasonable care, skill and diligence*“.

s obecnými znalostmi, schopnostmi a zkušenostmi, které mohou být rozumně očekávány od osoby vykonávající funkci vykonávanou reprezentantem ve vztahu ke společnosti, a (b) s obecnými znalostmi, schopnostmi a zkušenostmi, které reprezentant má.“

§ 174 **kombinuje subjektivní a objektivní standard**, tedy jednání reprezentanta kapitálové obchodní společnosti bude posuzováno dvěma testy a on musí naplnit vyšší z obou standardů, aby dostal svým povinnostem.¹²⁰ Pokud dostojí standardu rozumné osoby vykonávající jeho funkci ve vztahu ke společnosti, ale soud dojde k názoru, že nejednal, jak lze rozumně očekávat od někoho s jeho znalostmi, schopnostmi a zkušenostmi, reprezentant bude odpovědný za porušení své povinnosti péče. V opačné situaci, kdy reprezentant kapitálové společnosti jedná tak, jak by jednala rozumná osoba s jeho znalostmi, schopnostmi a zkušenostmi, ale nedostojí standardu jednat jako rozumná osoba vykonávající jeho funkci, bude stejně tak odpovědný za porušení povinnosti péče.¹²¹

Kombinovaný standard brání vysoce kvalifikovanému a zkušenému členu orgánu společnosti vyhnout se odpovědnosti v případě, že jedná jako rozumná osoba vykonávající jeho funkci, ale nezvládne jednat, jak lze rozumně očekávat od osoby jeho zkušeností. Rovněž nezkušený a nekompetentní reprezentant kapitálové obchodní společnosti se nemůže bránit odpovědnosti tím, že jednal tak, jak by jednala rozumná osoba s jeho zkušenostmi, pokud jeho jednání neodpovídá tomu, co lze očekávat od rozumné osoby v jeho postavení. Z toho vyplývá, že reprezentant kapitálové obchodní společnosti nemůže spoléhat na vlastní nezkušenost nebo nedostatky a že jeho vlastní neznalost jej nemůže omluvit.¹²² Lze shrnout, že **cíl britského zákonodárce** při kodifikaci povinnosti péče (*duty of care, skill and diligence*) byl dvojitý. Za prvé nedovolit, aby nezkušený a nekompetentní reprezentanti kapitálových obchodních společností byli chráněni před odpovědností svými vlastními nedostatky. Za druhé zabránit, aby si nadprůměrně zkušení reprezentanti kapitálových obchodních

---

¹²⁰ KEAY, op. cit., s. 186.

¹²¹ Tamtéž.

¹²² Tamtéž.

společností vystačili s tím, jak by jednala průměrná osoba v jejich postavení, a proto nevyužívali svých nadstandardních schopností ve prospěch společnosti.¹²³

Je třeba zdůraznit, že oba faktory obsažené v britském kombinovaném standardu mají **subjektivní i objektivní aspekt**. Zatímco první kritérium je v zásadě objektivní (jak by jednala rozumná osoba vykonávající funkci reprezentanta kapitálové obchodní společnosti?), současně musí být brána v potaz funkce reprezentanta, z čehož vyplývá, že objektivní test je aplikován ve světle subjektivních okolností.¹²⁴ Druhé kritérium je v zásadě subjektivní, protože jsou v první řadě zohledněny obecné znalosti, schopnosti a zkušenosti reprezentanta společnosti, jež jsou pro něj specifické, ale je objektivizováno faktorem, jak by rozumná osoba nakládala s takovými znalostmi, schopnostmi a zkušenostmi, jež reprezentant má.¹²⁵

---

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ IPP, op. cit., s. 166.

¹²⁵ KEAY, op. cit., s. 185.

4. PÉČE ŘÁDNÉHO HOSPODÁŘE

4.1. Právní úprava

Na otázku, s jakou péčí má vykonávat reprezentant kapitálové obchodní společnosti svou funkci, odpovídá obchodní zákoník v § 194 odst. 5¹²⁶ poněkud skoupě, tj. že je povinen vykonávat svou působnost s **péčí řádného hospodáře**. Základní úpravu odpovědnosti reprezentantů kapitálových obchodních společností po rekodifikaci soukromého práva je třeba hledat v ustanovení § 159 odst. 1 nového občanského zákoníku, který stanoví, že kdo přijme funkci člena voleného orgánu právnické osoby, zavazuje se, že ji bude vykonávat s péčí řádného hospodáře, jež je vymezena jako povinnost vykonávat funkci „s nezbytnou **loajalitou** i s **potřebnými znalostmi a pečlivostí**“. Dále je v tomto ustanovení stanovena vyvratitelná právní domněnka, že jedná nedbale ten, „*kdo není této péče řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky*“. Pro účely péče řádného hospodáře uložené reprezentantům kapitálových obchodních společností je klíčové ustanovení § 51 odst. 1 zákona o obchodních korporacích, které zakotvuje **pravidlo podnikatelského úsudku** ve znění: „*pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace; to neplatí, pokud takovéto rozhodnutí nebylo učiněno s potřebnou loajalitou*“. Dle § 52 odst. 1 nového zákona o obchodních korporacích při posouzení, zda reprezentant jednal s péčí řádného hospodáře, se vždy přihlédnou k péči, kterou by v obdobné situaci vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba, byla-li by v postavení člena obdobného orgánu obchodní korporace.

---

¹²⁶ Týká se členů představenstva, odkazem v § 135 odst. 2 obchodního zákoníku je vztaženo na jednatele s.r.o., odkazem v § 200 odst. 3 obchodního zákoníku je vztaženo na členy dozorčí rady a.s. a odkazem v § 138 odst. 2 obchodního zákoníku je vztaženo na fakultativně zřízenou dozorčí radu s.r.o.

4.2. Vztah péče řádného hospodáře a povinnosti loajality

Lze tvrdit, že vztah péče řádného hospodáře a povinnosti loajality je v české doktríně nejasný, k čemuž přispívá sporadičnost právní úpravy v obchodním zákoníku.

Černá¹²⁷ na první místo řadí povinnost reprezentanta kapitálové společnosti řídit se zájmy společnosti, již označuje jako povinnost loajality. Z obchodním zákoníkem nekodifikované povinnosti loajality dále dovozuje další povinnosti, z nichž některé z nich obchodní zákoník výslovně formuluje, jako povinnost člena představenstva řídit se zásadami a pokyny schválenými valnou hromadou za podmínky, že neodporují právním předpisům a stanovám (§ 194 odst. 4 obchodního zákoníku), povinnost zákazu konkurence (§ 196 obchodního zákoníku), povinnost nezneužívat možnost uzavírat se společnostmi smlouvy k vlastnímu prospěchu (§ 196a obchodního zákoníku) a povinnost zachovávat mlčenlivost (§ 194 odst. 5 obchodního zákoníku). Lze dovodit, že podle Černé je **povinnost loajality jakýmsi základním cílem**,¹²⁸ který je dále upřesněn povinností vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře.¹²⁹

Bejček¹³⁰ zastává názor, že loajalitu považuje za součást péče řádného hospodáře, tedy za doplněk či korelát odbornosti. Doplňuje, že „*nejde zřejmě o samostatnou a samostatně sankcionovatelnou povinnost, ale spíše o interpretační princip, resp. zásadu odvoditelnou např. ze zákazu konkurence, či z povinnosti vynaložit péči řádného hospodáře.*“¹³¹

Dle Dědiče a Lasáka,¹³² s nimiž souhlasí i Pelikánová,¹³³ **do rámce péče řádného hospodáře patří** vedle povinnosti s náležitou pečlivostí vykonávat funkci

---

¹²⁷ ČERNÁ, S. *Obchodní právo : Akciová společnost*. 3. díl, Praha : ASPI, 2006. s. 241.

¹²⁸ HAVEL, B. *Obchodní korporace ve světle proměn : Variace na neuzavřené téma*. Praha : Auditorium, 2010. s. 156.

¹²⁹ ČERNÁ, op. cit., s. 244.

¹³⁰ BEJČEK, J. Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností. *Právní rozhledy*. 2007, č.17, s. 613.

¹³¹ Tamtéž. s. 613.

¹³² DĚDIČ, J.; LASÁK, J. *Právo kapitálových obchodních společností : Přehled judikatury s komentářem*. 2. Díl. Praha : Linde, 2010. s. 1352.

statutárního orgánu také **povinnost loajality**. Tento názor také zastává Havel,¹³⁴ který vnáší do již tak systematicky složité problematiky pro české korporální právo nový pojem fiduciárních povinností, jež jsou obsahem fiduciární smlouvy. Povinnost loajality není interpretační princip proto, že loajalita nikterak nesouvisí s pečlivostí, loajálně se může chovat i ten, kdo nejedná pečlivě a těžko lze jeho nepečlivost interpretovat jako loajalitu. Obdobně jako nelze říci, že základem je být loajální, nelze také říci, že základem je chovat se pečlivě – pokud má být např. někdo loajální, nesmí vynakládat zbytečné náklady tím, že bude využívat služeb drahých poradců, neudělá li to však v případě potřeby, jedná nepečlivě.¹³⁵ Tedy obě složky mohou být i v rozporu a reprezentant musí hledat rovnováhu s vědomím, že obě složky se mu budou běžně překrývat.

4.3. Povinnost pečlivosti

Dle obchodního zákoníku

Pokud se zaměřím na pečlivost, kterou reprezentant musí vynakládat při každém svém rozhodování o záležitostech společnosti, nabízí se otázka **vztahu této pečlivosti a odbornosti**, kterou má vynakládat profesionál. Přestože zmíněná diskuze je z velké části podmíněna dobovým zněním obchodního zákoníku, do dnešních dnů přetrvává aktuální otázka – možná odborná složka péče řádného hospodáře. Interpretační dispute, které se v české akademické obci strhly nad otázkou rozdílu mezi náležitou péčí, péčí odbornou a posléze péčí řádného hospodáře, byly podmíněny historickým legislativním vývojem, který je nutné pro pochopení argumentace jednotlivých autorů nastínit.

Než nabyl účinnosti zákon č. 370/2000 Sb., kterým byl do obchodního zákoníku zaveden pojem péče řádného hospodáře, tedy přede dnem 1. 1. 2001, nebyla právní úprava týkající se požadavku na míru kvality péče pro reprezentanty jednotlivých

---

¹³³ PELIKÁNOVÁ, I. *Obchodní právo : Odpovědnost (s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákoníku)*. 5. díl, Praha : Wolters Kluver ČR, 2012. s. 71.

¹³⁴ HAVEL, op. cit., s. 156.

¹³⁵ Tamtéž. s. 156.

společností jednotná. Do této doby obchodní zákoník užíval **pojem náležitá péče a pojem odborná péče**.

Dle původní úpravy bylo tak dle ustanovení § 194 odst. 5 obchodního zákoníku členům představenstva ukládána povinnost vykonávat svou působnost s náležitou péčí. Shodně pak byla uložena povinnost vykonávat svou působnost s náležitou péčí dle ustanovení § 194 odst. 5 obchodního zákoníku ve spojení s ustanovením § 135 odst. 2 obchodního zákoníku jednatelům společností s ručením omezeným. Rozdílně byly upraveny i povinnosti členů dozorčích rad u akciových společností a u společností s ručením omezeným, kdy zatímco členům dozorčích rad akciových společností byla stanovena povinnost postupovat při své činnosti s náležitou péčí, členům dozorčích rad společností s ručením omezeným byla stanovena povinnost postupovat při své činnosti s péčí odbornou. Novelou obchodního zákoníku zákonem č. 370/2000 Sb. došlo ke sjednocení povinností reprezentantů jednotlivých společností, kdy všem byla uložena povinnost vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře.

Část autorů dovozovala, že součástí péče řádného hospodáře v užším smyslu je **povinnost reprezentanta jednat s odbornou péčí**.

Eliáš dovozoval, že **hledisko náležité péče je přísnější**, než požadavek péče odborné, protože náležitá péče obsahuje v sobě kromě profesionality i zvýšenou loajalitu vůči společnosti¹³⁶. Uzavírá však, že naplnění požadavku profesionality lze dosáhnout různými způsoby, jednak tím, že si členové kolektivních orgánů rozdělí činnosti podle své odbornosti, jednak tím, že zajistí v tom směru i kvalifikované odborníky, jejichž kvalitu a důvěryhodnost si ověří.¹³⁷

Pokorná pojímala oba pojmy jako výraz péče rozdílného charakteru, ale co do své intenzity nároků totožné, tedy, že **součástí náležité péče je i odborná složka**. Pokud jde o odbornost, musí být dána na takové úrovni náročnosti, která umožňuje splnit účel, pro který si společnost zvolila svého reprezentanta.¹³⁸

---

¹³⁶ ELIÁŠ 1999, op. cit., s. 311.

¹³⁷ ELIÁŠ 1999, op. cit., s. 315.

¹³⁸ POKORNÁ, J. Ještě k pojmu náležité péče podle ust. § 194 odst. 5 obchodního zákoníku. *Právní praxe v podnikání*. 2000, č. 4, s. 22

Bartošíková se rovněž přiklání (avšak bez dalšího zdůvodnění) k pojetí odborné péče jako přísnějšího standardu a navrhovala, aby zákon stanovil výslovnou **povinnost výkonu funkce s odbornou péčí**.

Podle Pelikánové by bylo třeba vyjádřit povinnost kompetentního, dostatečně odborného výkonu funkcí představenstva. Odpovědnost dle ní musí vznikat nejenom v důsledku jednání nedostatečně pečlivého, ale i nekvalifikovaného a neodborného. Tento princip dovozuje z úpravy závazkového práva porovnáním obchodní smlouvy skladovací a smlouvy o úschově dle občanského zákoníku.¹³⁹ Dle I. Pelikánové je náležitá péče jenom taková **péče, „která se vyznačuje odborností založenou na profesionálních znalostech, zkušenostech i schopnostech kvalifikovaného rozhodování.**“¹⁴⁰

Jiní argumentovali, že **odbornost není imanentní součástí** péče řádného hospodáře a že reprezentant musí pouze disponovat schopností rozpoznat potřebu odborného posouzení a zajistit ho.

Dědič považoval péči náležitou, resp. řádného hospodáře za méně náročnou proto, že obsahuje subjektivní prvek znalosti, kvalifikace a zkušenosti konkrétní osoby, zatímco odborná péče to nepřipouští.¹⁴¹ Odborná péče vyžaduje specializaci na určitou oblast, nicméně člen představenstva nemůže být odborníkem v celém rozsahu činnosti společnosti. Požadavek péče řádného hospodáře dle jeho názoru zahrnuje „*požadavek plnit povinnosti na určité odborné úrovni, která však **nemusí dosahovat úrovně znalostí odborníka daného oboru**, avšak musí být odborníkem na řízení korporací, požadavek seznamovat se s novými poznatky v oboru řízení a správy společností a uplatňovat je v činnosti společnosti a při rozhodování se rozhodovat se znalostí věci a v případě, že člen představenstva nemá potřebné odborné znalosti, povinnost zajistit posouzení daného případu osobou, která potřebné odborné znalosti má. Požadavek péče řádného hospodáře vyžaduje aktivní přístup k plnění povinností a nedostatek znalostí potřebných*

---

¹³⁹ PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku* : 2. díl § 56-260. 2. vyd. Praha : Linde, 1998., s. 945.

¹⁴⁰ PELIKÁNOVÁ, I. *Obchodní právo*. 1. díl. 2. vyd. Praha : ASPI, 1998, s. 447.

¹⁴¹ DĚDIČ, J. a kol. *Obchodní zákoník : Komentář*. 1. vyd. Praha : Prospektrum, 1997, s. 605.

*k výkonu funkce nebo nedostatek času pro jejich uplatnění není omluvitelným důvodem pro nevyňalození péče řádného hospodáře.*¹⁴²

Štenglová se domnívala, že takové rozlišování mezi odbornou péčí a péčí náležitou resp. řádného hospodáře nemá žádný praktický význam. Dokonce připouštěla, „že členem představenstva může být i osoba, která nemá potřebné odborné předpoklady pro výkon takové funkce v konkrétní akciové společnosti, a nelze tedy od ní očekávat, že při výkonu funkce bude postupovat s odbornou péčí. K povinností náležité péče ovšem patří zajistit pro výkon odborných činností, kterými je taková osoba pověřena potřebné kvalifikované odborníky.“¹⁴³ Nutno však dodat, že svůj názor změnila ve prospěch přísnějšího nazírání. Nelze požadovat, aby členové představenstva byli odborníky ve všech oblastech, které je třeba při obchodním vedení společnosti a jednání jejím jménem uplatňovat.¹⁴⁴ Určitou odbornou kvalifikaci opravňující je k přijetí funkce, která se však nemusí bezprostředně týkat předmětu podnikání společnosti, však bezpochybně mít musí. Součástí péče řádného hospodáře je i **schopnost rozpoznat, které činnosti již člen či jiní členové představenstva nejsou schopni vykonávat**, či které potřebné znalosti a dovednosti již nemají a zajistit pro jejich výkon kvalifikované osoby.¹⁴⁵

Beran však dovozuje, že zadání vypracování odborného posudku v případě, že reprezentant svou odborností na danou otázku řízení společnosti nestačí, nepostačuje samo osobě pro naplnění péče řádného hospodáře, naopak někdy může být důkazem nekompetentnosti osob, které mají své povinnosti vykonávat s řádnou péčí. Argumentuje, že reprezentant si může nechat poradit v určitých výjimečných a složitých situacích, **nemůže však být na externí rady odkázán**. V opačném případě, lze totiž

---

¹⁴² DĚDIČ, J. a kol. *Komentář k obchodnímu zákoníku: Díl III*. Praha : Bova, 2002, s. 2417.

¹⁴³ ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 5. vyd. Praha : C. H. Beck, 1998, s. 475; stejně tak i v ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 6. vyd. Praha : C. H. Beck, 2001, s. 777.

¹⁴⁴ ŠTENGLOVÁ, I. Odpovědnost a nezávislost statutárních orgánů kapitálových společností podle českého práva. *Právo a podnikání*. 2002, č. 12, s. 29.

¹⁴⁵ ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 10. vyd. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 783.

argumentací ad absurdum dojít k závěru, že osoba, která přivede dotyčnou společnost k úpadku právě svou vlastní neschopností a zapojením nepřiměřeného množství externích expertů je tedy hospodářem nejřádnějším.¹⁴⁶ Beran tedy dovozuje, že řádný hospodář musí být vyzbrojen určitou sumou odborných znalostí, přičemž kvalitu a rozsah těchto znalostí nelze posuzovat s ohledem na dotyčnou fyzickou osobu, nýbrž se zřetelem k potřebám dotyčné společnosti.¹⁴⁷

Dle nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích

Rozdíl odborné péče a péče řádného hospodáře řeší nový občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích výslovně. Nový občanský zákoník upravuje předpoklady, z nichž může jednat vycházet, a požadavky na jeho jednání ve více rovinách. Za prvé dle § 6 nového občanského zákoníku má každý **povinnost jednat v právním styku poctivě** a má se za to, že kdo jednal určitým způsobem, jednal poctivě a v dobré víře. Za druhé se má za to, že každý má **rozum průměrného člověka** i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností, což od něj může být v právním styku důvodně očekáváno (§ 4 odst. 1 nového občanského zákoníku).

Za třetí je tu v § 5 odst. 1 nového občanského zákoníku povinnost jednat s odbornou péčí toho, kdo vystupuje jako osoba, která má v určitém oboru odborné znalosti. Tedy jinými slovy povinnost toho, **kdo vystupuje jako profesionál, jednat profesionálně** s výslovným uvedením, že jedná – li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži. Je nutné říci, že požadavky na určitou nebo speciální odbornost se mohou projevit jako předpoklad převzetí funkce reprezentanta kapitálové obchodní společnosti a pokud reprezentant projeví, že je má, a bude mu uložena povinnost využít tuto odbornost při výkonu dané funkce.¹⁴⁸

---

¹⁴⁶ BERAN, K. Význam právních posudků vypracovaných advokáty v souvislosti s povinností reprezentantů kapitálových společností jednat s péčí řádného hospodáře. *Bulletin Advokacie*. 2004, č. 9, s. 25.

¹⁴⁷ Tamtéž. s. 26.

¹⁴⁸ TOMSA, M. Posouzení péče řádného hospodáře. In ČERNÁ, S.; ČECH, P. a kol. *Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám*. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 280.

Na to navazuje speciální úprava daná pro členy voleného orgánu právnické osoby daná v § 161 odst. 1 nového občanského zákoníku jednat s péčí řádného hospodáře, jejíž standard je objektivizován v ustanovení 51 odst. 1 zákona o obchodních korporacích. **Objektivizace péče řádného hospodáře** spočívá v tom, že při posouzení, zda reprezentant jednal s péčí řádného hospodáře, se vždy přihlédne k péči, kterou by v obdobné situaci vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba, byla-li by v postavení reprezentanta obdobné obchodní společnosti.

Obecný předpoklad rozumného jednání, obecná povinnost jednat poctivě a speciální povinnost jednat s odbornou péčí či s péčí řádného hospodáře je nutno vždy chápat v jejich vzájemném vztahu a **ve vztahu k podmínkám a okolnostem každého jednotlivého případu**. Povinnost odborné péče i povinnost péče řádného hospodáře jsou pojmy obecné a jaké jednání tomu odpovídá v jednotlivém případě, záleží právě na konkrétních podmínkách každého případu.¹⁴⁹

Doktrinální obsah povinnosti pečlivosti

Obsah složky pečlivosti, bedlivosti a informovanosti jako péče řádného hospodáře lze vymezit dle převládajícího akademického názoru následujícím způsobem: dle Dědiče¹⁵⁰ zahrnuje požadavek plnit povinnosti na určité odborné úrovni, která však nemusí dosahovat úrovně odborníka daného oboru. Reprezentant musí být **odborníkem na řízení obchodních korporací**, musí se seznamovat s novými poznatky v oboru řízení a správy společností a uplatňovat je v činnosti společnosti, a při rozhodování se znalostí věci. V případě, že reprezentant nemá potřebné odborné znalosti, zahrnuje péče řádného hospodáře i povinnost rozpoznat, že **je nutná odborná pomoc** speciálně kvalifikovaného subjektu, a takovou pomoc zajistit.¹⁵¹

Štenglová¹⁵² v souladu se soudní praxí vymezuje složku pečlivosti, bedlivosti a informovanosti péče řádného hospodáře tak, že řádný hospodář činí právní úkony

---

¹⁴⁹ Tamtéž. s. 280.

¹⁵⁰ DĚDIČ, LASÁK, op. cit., s. 1351.

¹⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 5. 2007, sp. zn. 5 Tdo 433/2007.

¹⁵² ŠTENGLOVÁ, 2010, op. cit., s. 720.

týkající se obchodní společnosti **odpovědně a svědomitě a stejným způsobem pečuje o její majetek, jako by šlo o jeho vlastní majetek.**

Povinnost spravovat záležitosti společnosti s péčí řádného hospodáře staví na **objektivním principu k povinné péči**. Podstata tohoto přístupu tkví ve srovnání intenzity péče poskytnuté posuzovaným reprezentantem s měřítkem objektivizovaného (fiktivního) řádného hospodáře.¹⁵³ Judikatura však dovozuje určitou subjektivizaci zmíněného objektivního přístupu v tom, že má-li reprezentant určité odborné znalosti, schopnosti či dovednosti, je povinen je při výkonu funkce – v rámci svých možností – využívat.¹⁵⁴

Pravidlo podnikatelského úsudku

Jak bylo již uvedeno, péče řádného hospodáře bude po rekonstrukci modifikována v zákoně o obchodních korporacích pravidlem podnikatelského úsudku. To však není v české doktríně novinkou¹⁵⁵ a judikatura se k němu také mírně přiklání.

Nejvyšší soud judikoval, že péče řádného hospodáře není vystavena na **odpovědnosti za výsledek**, ale za správný proces rozhodování, jinak řečeno za jednání *lege artis*. V konkrétním případě Nejvyšší soud rozhodl, že „*jednatel se zproští odpovědnosti za škodu způsobenou porušením povinností uvedených v ustanovení § 135 obchodního zákoníku, jestliže prokáže, že zajistil vedení předepsané evidence a účetnictví v potřebném rozsahu kvalifikovanou osobou, které vytvoří pro výkon činnosti potřebné podmínky (poskytne potřebnou součinnost)*“.¹⁵⁶

Je nepochybné, že pravidlo podnikatelského úsudku je v českém zákonném textu formulováno prvně. Nicméně jeho odraz lze již dnes nalézt v judikatuře Nejvyššího soudu. Trestní senát Nejvyššího soudu uvádí, že **nelze požadovat správnost a bezchybnost podnikatelského rozhodování**: „*je [...] nepochybné, že představenstvo akciové společnosti, stejně jako jiné podobné orgány, musí při rozhodovacím procesu*

---

¹⁵³ ČECH, op. cit., s. 4.

¹⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1662/2006.

¹⁵⁵ Srov. BROULÍK, J. Pravidlo podnikatelského úsudku a riziko. *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 6, s. 161.

¹⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 11. 1999, sp. zn. 29 Cdo 1162/99.

*zohlednit celou řadu různých okolností, přičemž za běžného stavu věcí nelze požadovat stoprocentní správnost a bezchybnost jakéhokoliv rozhodnutí [...]. Nejde tedy o to, zda by rozhodnutí představenstva mělo být stoprocentně správné, ale posuzované rozhodnutí je již svojí podstatou v neprospěch společnosti a v rozporu se základními povinnostmi členů představenstva.*¹⁵⁷ Názna přesvědčení o tom, že reprezentantům je třeba přiznat určitou míru rozhodovací volnosti, lze spatřovat i v rozhodnutí Nejvyššího soudu, kdy uznal, že „*zda jednatel bude pohledávky společnosti vymáhat, je věcí jeho úvahy v rámci obchodního vedení, jež musí být učiněna s ohledem na všechny okolnosti.*“¹⁵⁸

4.4. Povinnost loajality

Dle obchodního zákoníku

Součástí povinnosti vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře je i povinnost loajality, jak bylo dovozeno výše. Ustanovení obchodního zákoníku povinnost loajality výslovně neformulují, ale lze ji dovodit z konkrétních ustanovení.¹⁵⁹ Povinnost loajality lze dovozovat především z ustanovení § 567 odst. 2 obchodního zákoníku o **mandátní smlouvě**, které ukládá mandatáři, a tedy i reprezentantovi kapitálové obchodní společnosti, vykonávat činnost, k níž se zavázal, v souladu se zájmy mandanta, jež zná či musí znát.¹⁶⁰ Reprezentant kapitálové obchodní společnosti je tedy **povinen se řídit při výkonu funkce zájmy společnosti.**¹⁶¹ Obchodní společnost, jako právnická osoba, je jiný subjekt, než osoby, které jsou jejími členy a mají v ní majetkovou účast, má zájmy, které nejsou totožné se zájmy jejích členů a jejích reprezentantů a zejména tito si musí vždy uvědomovat rozdílnost zájmů, která se může v konkrétním případě projevit.¹⁶² Nesmí rovněž při výkonu své funkce jednat na újmu zájmu obchodní společnosti ve prospěch zájmu určitého akcionáře, nebo dokonce zájmu vlastního či

---

¹⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 11. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1143/2005.

¹⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009.

¹⁵⁹ DĚDIČ, LASÁK, op. cit., s. 1352.

¹⁶⁰ Tamtéž.

¹⁶¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008.

¹⁶² TOMSA, op. cit., s. 283.

třetí osoby.¹⁶³ Definici zájmu společnosti česká doktrína dosud nevěnovala větší pozornost.¹⁶⁴ Černá tvrdí, že za zájem společnosti založené za účelem podnikání lze považovat její trvání jako hospodářské jednotky zaměřené na rentabilitu podnikání ve vymezených oblastech.¹⁶⁵

Nepřímo lze dovozovat povinnost loajality i z dalších ustanovení obchodního zákoníku, jimiž jsou povinnost mlčenlivosti (§ 194 odst. 5, resp. § 135 odst. 2 obchodního zákoníku), povinnost řídit se zásadami a pokyny schválenými valnou hromadou, pokud jsou v souladu se zákonnými předpisy a stanovami a netýkají se obchodního vedení (§ 194 odst. 4, resp. § 135 odst. 2 obchodního zákoníku), povinnost dodržovat zákaz konkurence (§ 196 odst. 1, resp. § 136 odst. 1 obchodního zákoníku) a nechvalně známá povinnost dodržovat zákaz vnitřního obchodování (§ 196a, resp. § 135 odst. 2 obchodního zákoníku).

Dle nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích

Dle nového občanského zákoníku je **nezbytná loajalita** vedle potřebných znalostí a pečlivosti **součástí péče řádného hospodáře**. Dopadá bez rozdílu na všechny reprezentanty právnických osob. Poruší-li reprezentant kapitálové obchodní společnosti povinnost loajality, nemůže se exkullovat dle § 51 zákona o obchodních korporacích prokázáním, že v dobré víře rozumně mohl předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace. Pokud takové rozhodnutí nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou, odpovídá reprezentant za porušení péče řádného hospodáře vždy.

Zákon o obchodních korporacích vymezuje obsah povinnosti loajality jasněji než stávající obchodní zákoník a obsahuje oproti stávající právní úpravě některé novinky. Za prvé v § 54 odst. 3 zákona o obchodních korporacích výslovně říká, že reprezentant má povinnost jednat vždy **v zájmu obchodní korporace**.

---

¹⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.3.2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005.

¹⁶⁴ ČERNÁ, op. cit., s. 241.

¹⁶⁵ Tamtéž. s. 242.

Za druhé zákon o obchodních korporacích nepřebírá formalistickou úpravu zákazu vnitřního obchodování v § 196a obchodního zákoníku, ale obsahuje **pravidla pro řešení střetu zájmů**, která nejsou-li dodržena, porušuje reprezentant povinnost jednat s péčí řádného hospodáře. Dozví-li se reprezentant obchodní společnosti, že může při výkonu jeho funkce dojít ke střetu jeho zájmu se zájmem obchodní společnosti, informuje o tom bez zbytečného odkladu ostatní členy orgánu, jehož je členem a kontrolní orgán, byl-li zřízen, jinak nejvyšší orgán. Hodlá-li reprezentant obchodní společnosti uzavřít s touto společností smlouvu mimo rámec běžného obchodního styku, informuje o tom orgán, jehož je členem, a kontrolní orgán, byl-li zřízen, jinak nejvyšší orgán. Ten může uzavření takové smlouvy zakázat.

Za třetí je umožněno dle § 51 odst. 2 zákona o obchodních korporacích reprezentantu kapitálové obchodní společnosti požádat nejvyšší orgán obchodní společnosti o **udělení pokynu týkajícího se obchodního vedení**, čímž však není dotčena jeho povinnost jednat s péčí řádného hospodáře.

4.5. Následky porušení péče řádného hospodáře

Dle obchodního zákoníku

Poruší-li reprezentant kapitálové obchodní společnosti povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, odpovídá společnosti za škodu tímto porušením způsobenou. Obchodní zákoník připouští i **solidární odpovědnost** těch členů orgánů, kteří způsobili společnosti škodu porušením svých povinností při výkonu funkce. Za škodu způsobenou společností odpovídají **neomezeně**, smlouva mezi společností a reprezentantem kapitálové obchodní společnosti ani stanovy nemohou tuto odpovědnost vyloučit ani omezit.

Obchodní zákoník upravuje v § 373 an. výslovně odpovědnost za škodu způsobenou porušením povinností z obchodních závazkových vztahů. Podle ustanovení § 757 obchodního zákoníku se vztahuje tato úprava také na případy porušení povinností stanovených obchodním zákoníkem. Odpovědnost za porušení péče řádného hospodáře je povinností **objektivní**, tedy neuplatňuje se zde hledisko, zda reprezentant kapitálové

společnosti toto porušení zavinil nebo ne.¹⁶⁶ Nejde však o odpovědnost absolutní, protože obchodní zákoník připouští **liberaci** prokázáním okolností vylučujících protiprávnost.¹⁶⁷

V první řadě se reprezentant kapitálové obchodní společnosti může odpovědnosti zprostit, prokáže-li, že mu ve splnění povinnosti bránila vnější okolnost, kterou nemohl překonat, tedy tzv. **vyšší moc** (§ 374 obchodního zákoníku). Černá¹⁶⁸ uvádí, že při posouzení nepřekonatelnosti překážky bude rozhodné, zda splnění povinnosti bylo možné při vynaložení péče řádného hospodáře. K subjektivním hlediskům, tedy k osobním poměrům člena představenstva, k jeho vysokému pracovnímu nasazení apod. však přihlíženo nebude.

V druhé řadě je vyloučena také odpovědnost těchto osob, jestliže plnily **pokyn valné hromady** (§ 194 odst. 4, § 135 odst. 2, § 138 odst. 2 a § 200 odst. 3 obchodního zákoníku) za podmínky, že pokyn valné hromady, jehož plněním škoda vznikla, nebyl v rozporu s právními předpisy nebo stanovami. Protiprávní pokyn musí reprezentant kapitálové obchodní společnosti odmítnout, a pokud tak neučiní, bude společností odpovídat za škodu.¹⁶⁹

Specifickým případem vyloučení odpovědnosti člena představenstva vůči společnosti je případ, kdy dozorčí rada využije svého práva a zakáže představenstvu určité jednání nebo neudělí představenstvu předchozí **souhlas k uzavření smlouvy**, vyžadují-li ho zákon nebo stanovy, a zmaření smlouvy společnost poškodí (§ 193 odst. 2 obchodního zákoníku). Za vzniklou škodu budou proto odpovídat solidárně ti členové dozorčí rady, kteří nejednali s péčí řádného hospodáře, vyloučena však není ani solidární odpovědnost členů obou orgánů (§ 201 odst. 4 obchodního zákoníku).

---

¹⁶⁶ ŠTENGLOVÁ 2010, op. cit., s. 1038.

¹⁶⁷ Tamtéž.

¹⁶⁸ ČERNÁ, op. cit., s. 249.

¹⁶⁹ Tamtéž.

V řízení je **důkazní břemeno** rozloženo následujícím způsobem: společnost musí označit svého reprezentanta, který škodu způsobil, a prokázat výši škody.¹⁷⁰ Pro dokazování, zda reprezentant kapitálové obchodní společnosti vynaložil při plnění svých povinností péči řádného hospodáře je důkazní břemeno otočené, tedy nese ho on.

Dle nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích

Po plánované rekonstrukci soukromého práva poruší-li reprezentant kapitálové obchodní společnosti povinnost péče řádného hospodáře, vzniká mu dle § 53 odst. 1 zákona o obchodních korporacích především **povinnost vydat prospěch**, který v souvislosti s takovým porušením získal. Není-li vydání prospěchu možné, nahradí ho povinná osoba v penězích.

Vznikne-li porušením péče řádného hospodáře obchodní společnosti újma, která nebude reparována podle § 53 odst. 1 zákona o obchodních korporacích, vznikne obchodní společnosti při splnění podmínek § 2894 an. nového občanského zákoníku právo na její náhradu.¹⁷¹ **Povinnost nahradit újmu**, jež vznikne důsledkem porušení povinnosti péče řádného hospodáře, je upravena v § 2910 nového občanského zákoníku, podle kterého je povinen škůdce, jež zaviněně porušil zákonem stanovenou povinnost, nahradit poškozenému, co tím způsobil; zákon přitom rozlišuje, zda jde o zásah do absolutních nebo jiných práv. Z uvedeného vyplývá, že odpovědnost za porušení péče řádného hospodáře po rekonstrukci je na rozdíl od stávající úpravy **subjektivní**.

Nový občanský zákoník dále stanoví několik **obecných domněnek nedbalosti** v § 2911 a 2912. Způsobí-li škůdce poškozenému škodu porušením zákonné povinnosti, má se za to, že škodu zavinil z nedbalosti (§ 2911 nového občanského zákoníku). Nejedná-li škůdce, jak lze od osoby průměrných vlastností v soukromém styku důvodně očekávat, má se za to, že jedná nedbale. Dá-li škůdce najevo zvláštní znalost, dovednost nebo pečlivost, nebo zaváže-li se k činnosti, k níž je zvláštní znalosti, dovednosti nebo pečlivosti zapotřebí, a neuplatní-li tyto zvláštní vlastnosti, má se za to, že jedná nedbale. K tomu přistupuje speciální úprava v § 159 odst. 1 nového občanského zákoníku

---

¹⁷⁰ Tamtéž. s. 250.

¹⁷¹ ŠTENGLOVÁ, I. Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností po rekonstrukci. In *XIX. Karlovarské právní dny*. Praha : Leges, 2011, s. 181.

využitelná právě jen pro případy přijetí funkce člena orgánu osobou k jejímu výkonu nezpůsobilou, jež říká, že se má za to, že jedná nedbale ten, kdo není péče řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky.

Stejně jako tomu bylo doposud, zůstává i v rekodifikované úpravě zachován **přesun důkazního břemene** ohledně skutečnosti, zda došlo k porušení péče řádného hospodáře z obchodní korporace na člena jejího voleného orgánu. Na rozdíl od současné úpravy však bude moci soud rozhodnout, že přesun důkazního břemene po něm nelze spravedlivě požadovat (§ 52 odst. 2 zákona o obchodních korporacích). V takovém případě bude na obchodní korporaci, aby prokázala, že žalovaný člen orgánu s péčí řádného hospodáře nejednal.

Novinkou v zákoně o obchodních korporacích je, že člen statutárního orgánu může nejvyšší orgán společnosti **požádat o udělení pokynu týkajícího se obchodního vedení**, čímž však není dotčena jeho povinnost jednat s péčí řádného hospodáře.

Korporace nemůže svým právním jednáním odpovědnost člena korporace omezit, k takovýmto právním úkonům se dle § 53 odst. 2 zákona o obchodních korporacích nepřihlíží. Vznikla – li však korporaci porušením péče řádného hospodáře újma, může ji korporace **vypořádat dle smlouvy** uzavřené s povinnou osobou schválenou dvoutřetinovou většinou nejvyššího orgánu korporace.

5. PRÁVNĚ KOMPARATIVNÍ ANALÝZA

Adresáti povinností

V první řadě je třeba odpovědět na otázku, na **koho povinnost péče řádného de lege lata hospodáře dopadá**. Podle stávající právní úpravy v obchodním zákoníku lze hovořit o čtyřech okruzích adresátů v rámci reprezentantů kapitálových obchodních společností.

Jedná se o **členy statutárních orgánů** kapitálových obchodních společností. Obchodní zákoník § 194 odst. 5 ukládá členům představenstva povinnost vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře. Skrze odkaz v § 135 odst. 2 obchodního zákoníku je citované ustanovení vztaženo na jednatele společnosti s ručením omezeným. Na základě čl. 51 nařízení o statutu evropské společnosti¹⁷² ve spojení s § 194 odst. 5 obchodního zákoníku do této skupiny také řadíme v případě dualistického modelu řízení a správy evropské společnosti členy představenstva a v případě modelu monistického člena správní rady, generálního ředitele a delegovaného generálního ředitele.

Za druhé jsou adresáty **členové kontrolních orgánů** kapitálových obchodních společností. Odkazem v § 200 odst. 3 obchodního zákoníku vztáhl zákonodárce citované ustanovení i na členy dozorčí rady akciové společnosti a obdobně postupoval i v § 138 odst. 2 obchodního zákoníku ve vztahu k členům dozorčí rady společnosti s ručením omezeným, pokud je tento orgán u společnosti s ručením omezeným fakultativně vytvořen.¹⁷³ Dále sem patří na základě čl. 51 nařízení o statutu evropské společnosti ve spojení s § 200 odst. 3 a § 194 odst. 5 obchodního zákoníku členové dozorčí rady evropské společnosti (dualistický model) nebo člen správní rady s rolí kontrolní (monistický model).

Třetí skupinu adresátů péče řádného hospodáře tvoří **tzv. faktičtí vedoucí**. § 66 odst. 6 obchodního zákoníku vztahuje ustanovení obchodního zákoníku o

---

¹⁷² Nařízení Rady (ES) č. 2157/2001 ze dne 8. října 2001.

¹⁷³ Dle § 137 odst. 1 obchodního zákoníku se dozorčí rada u společnosti s ručením omezeným zřizuje, stanoví-li tak společenská smlouva nebo zvláštní zákon.

odpovědnosti a ručení orgánů a členů orgánů společnosti také na osoby, které na základě dohody, podílu ve společnosti či jiné skutečnosti ovlivňují podstatným způsobem chování společnosti, přestože nejsou orgány ani členy orgánů společnosti bez zřetele na vztah ke společnosti. Vztahuje – li zákon na faktické vedoucí sekundární právní povinnost v podobě odpovědnosti, je logické, že se na faktické vedoucí vztahuje i primární právní povinnost obsažená v § 194 odst. 5, v důsledku jejíhož porušení sekundární odpovědnostní vztah vznikne. Je sporné, zda lze do této skupiny také zahrnout faktické vedoucí evropské společnosti, protože díkce čl. 51 nařízení o statutu evropské společnosti výslovně zmiňuje pouze členy řídicích, dozorčích a správních orgánů evropské společnosti. Čech a Dědič se však domnívají, s výhradou že konečné stanovisko bude moci zaujmout až Evropský soudní dvůr, že ustanovení čl. 51 nezakládá zákaz a nevylučuje možnost vztáhnout povinnost péče řádného hospodáře na faktické vedoucí evropské společnosti.¹⁷⁴

Čtvrtou skupinu tvoří **likvidátoři** akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným. Jmenováním na likvidátora na něj přechází zákonem omezená působnost statutárního orgánu. Likvidátor je orgánem společnosti a za výkon své působnosti odpovídá tímž způsobem jako členové statutárních orgánů. Nejvyšší soud potvrdil, že „obviněný totiž vystupoval ve funkci likvidátora [...]. S přihlédnutím k ustanovení 135 odst. 2 a § 194 odst. 5 obchodního zákoníku tedy obviněný byl povinen spravovat majetek obchodní společnosti v likvidaci s péčí řádného hospodáře“.¹⁷⁵

V nejširším smyslu je adresátem povinnosti péče řádného hospodáře **po rekodifikaci** každá osoba, která přijme funkci člena voleného orgánu právnické osoby, tedy dle § 152 odst. 3 nového občanského zákoníku fyzická **osoba, která je členem orgánu právnické osoby** a která je do funkce volena, jmenována či jinak povolána. Po rekodifikaci je dovoleno, aby členem orgánu právnické osoby byla i jiná právnická osoba. V takovém případě však musí dle § 154 nového občanského zákoníku zmocnit fyzickou osobu, aby ji v orgánu zastupovala. Zákon o obchodních korporacích logicky vztahuje v § 46 odst. 4 povinnost jednat s péčí řádného hospodáře a následky porušení

---

¹⁷⁴ DĚDIČ, J.; ČECH, P. *Evropská (akciová) společnost*. 1. Vyd. Praha : Polygon, 2006. s. 305.

¹⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 5. 2007, sp. zn. 5 Tdo 433/2007.

této povinnosti i na tohoto zástupce právnické osoby, která je členem orgánu obchodní korporace.

V oblasti kapitálových společností budou po rekodifikaci adresáty povinnosti péče řádného hospodáře **členové statutárních orgánů** kapitálových společností, jmenovitě jednatel či jednatelé společnosti s ručením omezeným dle § 194 odst. 1 zákona o obchodních korporacích, v akciové společnosti s dualistickým modelem správy a řízení členové představenstva (§ 435 odst. 1 zákona o obchodních korporacích) nebo v případě volby monistického modelu statutární ředitel nebo jiný orgán společnosti s obdobnou působností (§ 456 odst. 1 zákona o obchodních korporacích).

Dále budou adresáty **členové kontrolních orgánů** kapitálových společností, tedy v případě společnosti s ručením omezeným členové fakultativně zřízené dozorčí rady (§ 201 zákona o obchodních korporacích), v případě dualistického modelu řízení a správy akciové společnosti členové dozorčí rady, nebo v případě modelu monistického členové správní rady nebo předseda správní rady anebo jiný orgán s obdobnou působností (§ 456 odst. 2 zákona o obchodních korporacích) a **prokurista** (§ 58 odst. 1 zákona o obchodních korporacích).

V novém občanském zákoníku a v zákoně o obchodních korporacích lze jen těžko nalézt kontinuitu se současným § 66 odst. 6 obchodního zákoníku ukládající povinnost péče řádného hospodáře i **tzv. faktickým vedoucím**.¹⁷⁶ Dle Pelikánové by bylo možné určitou kontinuitu spatřovat v § 69 odst. 2 zákona o obchodních korporacích, jenž stanovuje, že Díl 8 o vyloučení člena statutárního orgánu obchodní korporace z výkonu funkce se použije „*obdobně na osobu v obdobném postavení člena statutárního orgánu*“. Lze tedy dovodit, že pokud soud dle § 65 odst. 1 v kombinaci s § 69 odst. 2 zákona o obchodních korporacích může rozhodnout o vyloučení takové osoby, vyjde-li najevo, že porušovala péči řádného hospodáře, je tedy i ona adresátem péče řádného hospodáře.

Podle britského práva jsou obchodní společnosti tradičně podřízeny monistickému systému řízení společnosti. Správní radu (*board of directors*) tvoří tedy

---

¹⁷⁶ PELIKÁNOVÁ 2012, op. cit, s. 68.

výkonní ředitele (*executive directors*) včetně jejich předsedy (*chief executive officer*) a **nevýkonní ředitele** (*non-executive directors*).¹⁷⁷ Stejně obecné povinnosti jako pro ředitele se uplatní však i na **tzv. skutečné ředitele** (*de facto directors*), tj. osoby, které vykonávají funkci ředitele, ale nikdy nebyli jmenováni do funkce v souladu se zákonem z důvodu formální chyby.¹⁷⁸ Dále se obecné povinnosti uplatní i na **tzv. faktické ředitele** (*shadow directors*), tedy osoby v souladu, s jejichž instrukcemi ředitelé společnosti jednají.¹⁷⁹ Fiduciární povinnosti jako hlavní součást obecných povinností reprezentantů kapitálových obchodních společností dle britského práva se však uplatní na mnohem širší neuzavřenou skupinu **osob v pozici fiduciářů**.

Srovnám-li britskou a českou právní úpravu, kladně hodnotím **rozšíření jednotného standartu** péče řádného hospodáře v novém obchodním zákoníku na členy volených orgánů všech právnických osob, a to i dle § 20 odst. 2 nového občanského zákoníku právnických osob veřejného práva, slučuje-li se to s právní povahou těchto osob. V tomto světle je však sporné zakotvení pravidla podnikatelského úsudku pouze pro reprezentanty obchodních korporací, protože dle § 307 odst. 1 nového občanského zákoníku umožňuje podnikat i nadacím. Není důvodu, aby reprezentanti obchodních korporací byli zvýhodňováni při svém rozhodování pravidlem podnikatelského úsudku.

Vztah povinnosti pečlivosti a loajality

Osobně vítám a podporuji zavedení pojmu **fiduciární povinnosti** jako zastřešujícího pojmu pro povinnosti při správě cizího majetku, vzhledem k silné inspiraci zákona o obchodních korporacích angloamerickou právní úpravou. Vlastní uchopení systematiky vztahu povinnosti loajality a péče řádného hospodáře opírám o názory Dědiče a Havla a o nový zákon o obchodních korporacích. Fiduciární povinnosti chápu jako **doktrinální pojem** zahrnující povinnosti správce při správě cizího majetku, ať už se jedná o reprezentanta kapitálových společností, zmocněnce, zástupce, správce svěřeneckého fondu apod., přičemž povinnost jednat s péčí řádného hospodáře je **zákonnou konkretizací** fiduciárních povinností v oblasti korporačního práva.

---

¹⁷⁷ KEAY, op. cit., s. 10.

¹⁷⁸ Tamtéž. s. 12.

¹⁷⁹ Tamtéž. s. 15.

Povinnost péče řádného hospodáře obsahuje dle mého názoru **dvě hlavní složky**: povinnost loajality a povinnost jednat pečlivě.

Bylo dovozeno, že péče řádného hospodáře dle české doktríny obsahuje složku pečlivosti a složku loajality, což reflektuje britské rozlišení na povinnost péče a fiduciární povinnosti. V této souvislosti je nutné akcentovat odlišnost obou složek péče řádného hospodáře.

Povinnost loajality nikterak nesouvisí s pečlivostí, loajálně se může chovat i ten, kdo nejedná pečlivě. Je však zjevné, že kdo činí své loajální nekompetentní maximum, nemůže dostát péče řádného hospodáře. Naopak, pokud někdo jedná neloajálně, třeba těžší nedovolený prospěch ze své pozice, bude tak činit pravděpodobně s pečlivostí hraničící s odborností, které nebude co vytknout, ale jednat s péčí řádného hospodáře bezpochyby také nebude. Tedy obě složky mohou být i v rozporu, ale často bude nastávat případ, kdy bude reprezentant porušovat obě z nich, protože, kdo jedná nekompetentně, s velkou pravděpodobností nejedná v nejlepším zájmu společnosti, byť tak činí nevědomě.

S odkazem na britské vymezení fiduciárních povinností zastávám názor, že **kritérium loajality**, kterou je reprezentant povinován své společnosti, **je objektivní**, nezávislé na subjektivních vlastnostech konkrétní osoby. Jinými slovy, že se bude posuzovat podle kritéria, jakou loajalitu by vynaložila jiná rozumná osoba v dané situaci.

Povinnost pečlivosti

Srovnáme-li českou právní úpravu s britskou, zjistíme, že s problémem kompetentního výkonu funkce reprezentanta kapitálové obchodní společnosti se vyrovnávají obdobným způsobem: **uložením určité povinnosti péče**, která v sobě obsahuje požadavky na pečlivý, bedlivý a informovaný výkon funkce. Britská i česká doktrína se shodují, že výkon funkce reprezentanta kapitálové obchodní společnosti nelze považovat za výkon profese, která by vyžadovala odborné znalosti na úrovni profesionála. Nelze však souhlasit s tím, že v případě reprezentanta – neodborníka postačí k naplnění povinnosti péče řádného hospodáře schopnost rozpoznat, které činnosti již není schopen vykonávat či které potřebné znalosti či dovednosti nemá, a

zajistit pro jejich výkon kvalifikované osoby. V takovém případě považuji za návodnou britskou judikaturu k povinnosti péče (*duty of care, skill and diligence*) ve věci *Re Barings*,¹⁸⁰ která požaduje, aby reprezentant byl schopen problému, na který jeho odborné znalosti nestačí, **porozumět pod odborným vedením** a aby byl schopen účastnit se kvalifikované diskuze o daném problému a kriticky o něm uvažovat.¹⁸¹ Za zásadní považuji fakt, že delegace z důvodu neobornosti nezbavuje reprezentanta v žádném případě jeho reziduální povinnosti dohledu nad výkonem delegované funkce na profesionála.¹⁸²

Další možnost srovnání se nabízí ve srovnání koncepčního chápání péče řádného hospodáře, přičemž lze vymezit dvě základní možnosti, tj. **objektivní a subjektivní standard** a jejich různé kombinace. Při objektivním standardu určité péče se klade otázka, zda můžeme požadovat, aby se jednalo na jedné straně spektra téměř o péči odbornou, nebo na druhé straně, zda postačí loajální amatér. Toto hraničí až se subjektivním nazíráním hodnoceným podle péče, kterou je dotyčná osoba v dané situaci schopna vyvinout.

Zobecním-li, lze tvrdit, že kombinace subjektivního a objektivního přístupu v obou zkoumaných právních řádech spočívá v obohacení objektivního standardu o subjektivní prvek. Subjektivní prvek modifikuje předepsanou minimální kvalitu povinné péče ve třech rovinách. Za prvé je třeba zohlednit **specifika konkrétní společnosti**, zejména její velikost, decentralizaci a vnitřní strukturu. Za druhé je nutné přihlídnout k **specifikům funkce reprezentanta**. Tedy bude se zohledňovat, zda se jedná o člena kontrolního, nebo statutárního orgánu a jaké je rozdělení funkcí v daném orgánu společnosti. Za třetí se jedná o **specifické odborné znalosti reprezentanta**, které by měly být poskytnuty ve prospěch společnosti, pokud jimi reprezentant disponuje.

---

¹⁸⁰ [2007] 2 BCLC 287, s. 402 an.

¹⁸¹ K obdobným závěrům na základě jiné argumentace dospěl BERAN, K. Význam právních posudků vypracovaných advokáty v souvislosti s povinností reprezentantů kapitálových společností jednat s péčí řádného hospodáře. *Bulletin Advokacie*. 2004, č. 9, s. 26.

¹⁸² [1999] 1 BCLC 433, s. 489.

Srovnáme-li standard povinnosti pečlivosti, je v britském zákoně o obchodních společnostech kodifikován **duální subjektivně objektivní standard povinnosti péče** (*duty of care, skill and diligence*), který velmi subtilně diferencuje mezi péčí, znalostmi a pečlivostí, které jsou reprezentantovi vlastní, a péčí, znalostmi a pečlivostí fiktivního reprezentanta. Zároveň je britskou judikaturou akcentována potřeba diferencovat rozsah povinnosti reprezentanta s ohledem na typ společnosti, ve které působí, a na jeho roli v managementu té společnosti.¹⁸³ Takovou diferencovanost lze v české právní úpravě jen těžko nalézt, naopak je možné dovodit jakýsi unifikovaný standard péče řádného hospodáře, který zohledňuje pouze jeho případné odborné znalosti.

Reprezentanti kapitálových obchodních společností **netvoří homogenní skupinu** jedinců. Znalosti a odbornost potřebná pro výkon funkce bude odlišná s ohledem na rozdíly ve velikosti a účelu obchodních společností, komplexnosti řídicích struktur a roli konkrétních reprezentantů v nich. Nelze požadovat stejnou úroveň konkrétních znalostí a schopností od jednatele lokální společnosti specializované na stavbu lešení a finančního ředitele mezinárodní společnosti. Mohu pouze souhlasit rozhodnutím ve věci *Re Barings*,¹⁸⁴ že ohledně požadavků na zkušenosti, schopnosti a odbornost nelze formulovat **žádné obecně aplikovatelné pravidlo**. Rozsah povinnosti a otázka, zda byla vykonána, bude vždy záviset na okolnostech každého případu včetně role reprezentanta kapitálové obchodní společnosti v managementu společnosti.

V tomto světle se mi jeví názor Dědiče, že reprezentant musí být odborníkem na řízení obchodních korporací a seznamovat se s novými poznatky v oboru řízení a správy obchodních korporací¹⁸⁵ jako problematický. Nereflektuje totiž **specifika každé společnosti a potřeby jejích reprezentantů**. Pokud použijeme stejný příklad zmíněný výše, ani jednatel lokální společnosti specializované na stavbu lešení a ani finanční ředitel mezinárodní společnosti nepotřebují k výkonu funkce být odborníci na správu obchodních společností. Daleko spíše budu od prvního z nich očekávat odbornost ve stavebnictví a od druhého odbornost v účetnictví.

---

¹⁸³ [1999] 1 BCLC 433, s. 489.

¹⁸⁴ [1999] 1 BCLC 433, s. 489.

¹⁸⁵ DĚDIČ, LASÁK, op. cit., s. 1351.

Problematika zpětného soudního přezkumu

Dále budu zkoumat otázku, jak se analyzované právní řády vyrovnávají s faktem, že soudy při svém rozhodování nedisponují odbornými znalostmi z oblasti správy kapitálových obchodních společností a že naopak jednání reprezentanta kapitálové obchodní společnosti posuzují zpětně se znalostí následků jeho jednání.

Stávající česká právní úprava tuto otázku **neřeší explicitně**, Nejvyšší soud však judikuje, že porušení péče řádného hospodáře není vystaveno odpovědnosti za výsledek, ale za správný rozhodovací proces,¹⁸⁶ a že nelze požadovat stoprocentní správnost a bezchybnost každého rozhodnutí.¹⁸⁷ Zákon o obchodních korporacích přináší **pravidlo podnikatelského úsudku**, které vychází z toho, že rozhoduje-li člen orgánu obchodní společnosti v dobré víře a může-li předpokládat, že rozhoduje informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní společnosti (tedy loajálně), jedná *lege artis* a v takovém případě je chráněn proti negativním efektům svého jednání. Znamená to, že pokud reprezentant jedná v souladu s pravidlem podnikatelského úsudku, nemá povinnost k náhradě újmy, kterou společnosti přivodil, a je mu tedy dáována ochrana pro rozumná investorská rozhodnutí. Zákon o obchodních korporacích tak sleduje a kontroluje proces jednání a rozhodování, nikoli nutně jeho výsledek.

Zavedení pravidla podnikatelského úsudku bylo ve Velké Británii v rámci kodifikace odmítnuto¹⁸⁸ s argumentem, že britské soudy již tradičně nepřezkoumávají rozhodnutí reprezentantů učiněná v dobré víře a neposuzují tato rozhodnutí se zpětnou znalostí výsledku. Navíc je britské právo ekvinní povahy a soudy dovodily **doktrínu jednání v obhajitelném zájmu společnosti** (*proper purpose doctrine*), která stanovuje objektivní kritérium, podle kterého je jednání reprezentanta přezkoumáváno a je tak korektivem subjektivně pojaté povinnosti jednat v dobré víře ve prospěch společnosti.

---

¹⁸⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 11. 1999, sp. zn. 29 Cdo 1162/99.

¹⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 11. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1143/2005.

¹⁸⁸ Law Commission and Scottish Law Commission, *Company Directors: Regulating Conflicts of Interests and Formulating a Statement of Duties* (1999) Law Com. No.261; Scot Law Com. No.173, s. 53.

V tomto ohledu lze zavedení pravidla podnikatelského úsudku do českého právního prostředí uvítat, nicméně až soudní praxe ukáže, zda jeho formulace v novém zákoně o obchodních korporacích není zbytečně benevolentní.

Povinnost loajality

Nejvyšší soud dlouhodobě judikuje¹⁸⁹ a část české doktríny s ním souhlasí,¹⁹⁰ že péčí řádného hospodáře je taková péče, jakou by měl reprezentant vynakládat, kdyby byl sám vlastníkem spravovaného majetku. Ve světle britské právní úpravy však s touto argumentací souhlasit nelze. Vlastník se totiž může o svůj majetek starat v zásadě libovolně, tedy ho případně i zničit, nebo se o něj nestarat vůbec a nechat ho ležet ladem. Reprezentant ve vztahu k majetku společnosti však takovou volnost nemá. Vždy ho musí chránit a pečovat o něj, bez ohledu na to, jak by se k němu choval on sám.

Pokud nepřijmeme tezi, že reprezentant má **pečovat o majetek společnosti, jako o majetek vlastní**, jak má potom takový majetek spravovat? Na tuto otázku výstižně odpovídá soudce Millet v rozhodnutí *Bristol and West Building Society v Mothew*,¹⁹¹ že kompetentně a „*v dobré víře, nesmí získávat profit z důvěry mu svěřené, nesmí se dostat do pozice, kde jeho povinnost a jeho vlastní zájem mohou být v konfliktu, nesmí jednat ve prospěch svůj vlastní ani třetí osoby.*“

Řešení konfliktů zájmů je základní pilíř, na kterém stojí povinnost loajality. V britské právní úpravě je konstrukce konfliktu zájmů založena na **principu oznamovací povinnosti a informovaného souhlasu**. Obecně dle principů *equity* fiduciář, který se chce zprostit odpovědnosti za porušení povinnosti vyhnout se konfliktu zájmů, má možnost dle principů *equity* učinit úplné a pravdivé přiznání všech relevantních okolností a žádat od beneficiáře informovaný souhlas se svým jednáním.¹⁹² Přeloženo do práva obchodních společností toto znamená, že reprezentant může žádat informovaný souhlas všech akcionářů se svým jednáním, aby se vyhnul případnému hrozícímu konfliktu zájmů. Toto pravidlo je zmírněno v § 175 odst. 4 písm. b) britského

---

¹⁸⁹ Např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007.

¹⁹⁰ ŠTENGLOVÁ, 2010, op. cit., s. 720.

¹⁹¹ [1998] Ch 1.

¹⁹² *Boardman v Phipps* [1966] ER 721.

zákona o obchodních společnostech tak, že postačí schválení záležitosti ostatními řediteli, tj. členy orgánu, kterého je reprezentant členem, a že v případě navrhované transakce postačí deklarace zájmu ostatním ředitelům. Deklarací konfliktu zájmu však reprezentant není zproštěn ostatních povinností, zejména jednat v zájmu obchodní společnosti a s náležitou péčí.

V tomto ohledu vítám novou úpravu v zákoně o obchodních korporacích, který přináší konstrukci konfliktu zájmu postavenou na obdobných **principech informovanosti a oznamovací povinnosti**. Jestliže má reprezentant podezření, že by mohlo dojít ke střetu jeho zájmů a zájmů společnosti, má povinnost informovat ostatní členy představenstva, příp. kontrolní orgán nebo nejvyšší orgán. Stejně tak je potřeba postupovat v případech, kdy hodlá se společností uzavřít smlouvu nebo zajistit nebo utvrdit dluh společnosti (mimo smluv uzavíraných v rámci běžného obchodního styku). Pak bude na samotné společnosti, resp. jejím nejvyšším orgánu, jak s touto informací naloží. Zákon výslovně předpokládá možnost, že tento orgán výkon funkce reprezentanta po dobu trvání konfliktu zájmů pozastaví nebo uzavření smlouvy zakáže. Nic ale nebrání příslušnému orgánu rozhodnout se i zcela jinak. Konečné rozhodnutí tak bude na informovaném orgánu společnosti a nikoli na kogentním textu zákona. Tato **česká konstrukce je mírnější než úprava britská**, umožňuje reagovat na konkrétní situaci, kdy například bude pokračování ve výkonu funkce reprezentanta pro společnost důležitější než existence střetu zájmů a také umožní pružněji uzavírat smlouvy mezi reprezentanty a společností s tím, že na ně dohlíží příslušný orgán.

Na závěr právně komparativní analýzy je třeba zmínit, že zákon o obchodních korporacích přináší nově možnost žádat po osobě, která porušila péči řádného hospodáře, **vydání prospěchu**, který v souvislosti se svým jednáním získala. Tento institut posiluje pozici poškozené společnosti a přibližuje právní úpravu britským pravidlům upravujícím následky porušení fiduciárních povinností.

ZÁVĚR

V práci jsem si dala za **cíl** kriticky zhodnotit výklad pojmu péče řádného hospodáře a požadavky, které je třeba splnit, aby tato péče byla naplněna, ve srovnání s odpovídající právní úpravou ve Velké Británii. Za základ práce jsem zvolila britský koncept fiduciárních povinností a povinnosti péče, jež je srovnáván s českým konceptem péče řádného hospodáře.

Český právní řád zná **pěči řádného hospodáře**, která se nejobecněji uplatní ve všech situacích, kdy se osoba stará o cizí záležitosti a zároveň je povinna tyto záležitosti spravovat s určitou úrovní pečlivosti a bedlivosti, popřípadě též i odbornosti. Doktrína péče řádného hospodáře je zřejmě nejpodrobněji rozpracována v rámci obchodního práva, konkrétně v rámci práva kapitálových obchodních společností, neboť je zde nejvíce frekventovaná.

Ve Velké Británii se rozpadá odpovědnost za škodu způsobenou reprezentantem kapitálové obchodní společnosti této společnosti při výkonu jeho funkce do dvou režimů: **povinnost loajality** založená na fiduciárních povinnostech (*fiduciary duties*) rozvinutých soudy *equity* a **povinnost péče, znalostí a pečlivosti** (*duty of care, skill and diligence*) založené na principech odpovědnosti za nedbalost dle *common law*. Každá z těchto povinností je odlišné kvality, protože první z nich se týká **věrnosti a poctivosti**, zatímco druhá klade důraz na **kompetentnost a odbornou způsobilost** reprezentanta.

Ukázalo se, že i po **britské kodifikaci** obecných povinností v roce 2006 reprezentant dostojí své povinnosti loajality, pokud jedná v **dobré víře, v zájmu společnosti, nezískává profit z „důvěry“** mu svěřené, vyhýbá se situacím, kde jeho povinnost a jeho vlastní zájem mohou být v **konfliktu a nejedná ve prospěch svůj vlastní ani třetí osoby**.

V britském zákoně o obchodních společnostech je kodifikován **duální subjektivně objektivní standard povinnosti péče** (*duty of care, skill and diligence*), který velmi subtilně diferencuje mezi péčí, znalostmi a pečlivostí, které jsou reprezentantovi vlastní, a péčí, znalostmi a pečlivostí fiktivního reprezentanta. Zároveň je britskou judikaturou akcentována potřeba diferencovat rozsah povinnosti

reprezentanta s ohledem na typ společnosti, ve které působí, a na jeho roli v managementu dané společnosti.

Vzhledem k rekodifikaci soukromého práva v České republice se nejdříve věnuji platné a účinné právní úpravě **péče řádného hospodáře**, která se v právní úpravě nové a dosud neúčinné zpřesňuje. Poté diskutuji, zda je povinnost loajality součástí péče řádného hospodáře, a docházím ke kladnému závěru. Dále se soustředuji na **judikaturní a doktrinální vymezení obou součástí péče řádného hospodáře**, tedy povinnosti loajality a povinnosti pečlivosti a informovanosti. Obsáhle se zabývám akademickou diskuzí, zda péče řádného hospodáře je totéž jako péče odborná.

Takto vymezená materie mi poskytuje základ pro **komparativní analýzu**. Zde jsem se zaměřila na nejzajímavější poznatky z předchozích spíše popisných partií a shrnula je do jednotlivých tematických okruhů. Zkoumala jsem společné a rozdílné rysy těchto dvou právních systémů a přináším návrhy pro českou právní úpravu na prahu rekodifikace založené na britské judikatuře.

Přestože byly nalezeny jasné **podobnosti obou právních úprav**, bylo argumentováno, že stávající právní úprava v České republice je v porovnání s právní úpravou ve Velké Británii pro reprezentanty kapitálových obchodních společností překvapivě nejasná. **Limity české právní úpravy** jsou zejména spatřovány v chybějícím požadavku na základní odbornost reprezentanta, v nedostatečném zakotvení kombinovaného objektivně subjektivního standardu péče, v nedostatečné akcentaci specifík každé kapitálové obchodní společnosti při posuzování povinnosti péče řádného hospodáře uložené reprezentantovi a v zakotvení sporného pravidla podnikatelského úsudku. V tomto smyslu vítám novou právní úpravu, která vnáší srozumitelnost zejména do vztahu povinnosti loajality a povinnosti péče jako dvou složek povinnosti péče řádného hospodáře a která výslovně definuje pravidla pro řešení konfliktu zájmů jako hlavního pilíře povinnosti loajality.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Právní předpisy

Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012 občanský zákoník. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1026, ve znění pozdějších předpisů.

Česko. Zákon č. 90 ze dne 25. ledna 2012 zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 34, s. 1370, ve znění pozdějších předpisů.

Česko. Zákon č. 513 ze dne 5. listopadu 1991 obchodní zákoník. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 98, s. 2474-2565, ve znění pozdějších předpisů.

Velká Británie. Zákon č. 46 ze dne 8. listopadu 2006 Companies Act 2006. Dostupný v elektronické podobě na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/introduction>, ve znění pozdějších předpisů.

Velká Británie. Zákon č. 45 ze dne 25. července 1986 Insolvency Act 1986. Dostupný v elektronické podobě na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/45/introduction>, ve znění pozdějších předpisů.

Velká Británie. Zákon č. 46 ze dne 25. července 1986 Company Directors Disqualification Act 1986. Dostupný v elektronické podobě na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/46/introduction>, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura

Bhullar v Bhullar [2003] 2 BCLC 241.

Bristol and West Building Society v Mothew [1998] Ch 1.

Extarsure Travel Insurances Ltd v Scattergood [2003] 1 BCLC 598.

Furs (Ltd) v Tomkies (1963) 54 CLR.

Charterbridge Corp. Ltd v Lloyds Bank Ltd [1969] 2 All ER 1185.

Keech v Sandford (1726) Sel Cas Ch 61.

Marquis of Bute's Case [1892] 2 Ch 100.

Nocton v Lord Ashburton [1914] AC 932.

Norman v Theodore Goddard [1992] BCC 14.

Percival v Wright [1902] 2 Ch 421.

Permanent Building Society (in liq) v Wheeler (1994) 14 ACSR 109.
Re Barings plc (No 5) Secretary of State for Trade and Industry v Barker (No 5)
[1999] 1 BCLC 433.
Re City Equitable Fire Insurance Co [1925] Ch 407.
Re Continental Assurance Co of London plc [2007] 2 BCLC 287.
Re D'Jan of London [1993] BCC 646.
Re Denham & Co[1884] 25 Ch D 752.
Re Smith & Fawcett Ltd [1942] Ch 304.
Regentcrest plc v Cohen [2001] 2 BCLC 80.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1662/2006.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 5. 2007, sp. zn. 5 Tdo 433/2007.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007.

Monografie

ČERNÁ, S. *Obchodní právo : Akciová společnost*. 3. díl, Praha : ASPI, 2006. ISBN 80-7353-164-1.

DAVIES P.L. *Gover and Davies' Principles of Modern Company Law*. 8. vyd. London : Sweet & Maxwell, 2008. ISBN 978-0421-94900-3 (P/b).

DĚDIČ, J. a kol. *Komentář k obchodnímu zákoníku : Díl III*. Praha : Bova, 2002. ISBN 80-7175-059-X.

DĚDIČ, J. a kol. *Obchodní zákoník : Komentář*. 1. vyd. Praha : Prospektrum, 1997. ISBN 978-80-7175-059-8.

DĚDIČ, J.; ČECH, P. *Evropská (akciová) společnost*. 1. Vyd. Praha : Polygon, 2006. ISBN 80-7273-133-5.

DĚDIČ, J.; LASÁK, J. *Právo kapitálových obchodních společností : Přehled judikatury s komentářem*. 2. Díl. Praha : Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-781-2.

HANNIGAN, B. *Company Law*. 2. vyd. New York : Oxford University Press, 2009. ISBN 978-01-9928-638-6.

HAVEL, B. *Obchodní korporace ve světle proměn : Variace na neuzavřené téma*. Praha : Auditorium, 2010. ISBN 978-80-87284-11-7.

KEAY A.; KOSMIN L. *Directors' Duties*. 1. vyd. Bristol : Jordans, 2009. ISBN 978-1-84661-1490.

PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku : 2. díl § 56-260*. 2. vyd. Praha : Linde, 1998. ISBN 80-7201-130-8.

PELIKÁNOVÁ, I. *Obchodní právo : Odpovědnost (s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákoníku)*. 5. díl, Praha : Wolters Kluver ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-714-8

PELIKÁNOVÁ, I. *Obchodní právo*. 1. díl. 2. vyd. Praha : ASPI, 1998. ISBN 80-85963-58-2.

RADA, I. *Dozorčí rada obchodních společností*. Praha : Linde, 2008. ISBN 978-80-86131-75-7.

RADA, I. *Jednatelé s.r.o., představenstvo a.s.: práva, povinnosti, odpovědnost*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-86131-42-4.

ŘEHÁČEK, O. *Představenstvo akciové společnosti a postavení jeho členů*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-346-2.

ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník : Komentář*. 13. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-354-7.

ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník : Komentář*. 5. vyd. Praha : C. H. Beck, 1998. ISBN 80-7179-143-1.

ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník : Komentář*. 6. vyd. Praha : C. H. Beck, 2001. ISBN 80-7179-516-X.

ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník : Komentář*. 10. vyd. Praha : C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-346-9.

Články

BARTOŠÍKOVÁ, M. Povinnosti a odpovědnost statutárních orgánů kapitálových společností. *Obchodní právo*. 1998, č. 11, s. 2.

BEJČEK, J. Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností. *Právní rozhledy*. 2007, č.17, s. 613.

BERAN, K. Význam právních posudků vypracovaných advokáty v souvislosti s povinnostmi reprezentantů kapitálových společností jednat s péčí řádného hospodáře. *Bulletin Advokacie*. 2004, č. 9, s. 17.

BROULÍK, J. Pravidlo podnikatelského úsudku a riziko. *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 6, s. 161.

CONAGLEN, M. The nature and function of fiduciary loyalty. *Law Quarterly Review*. 2005, č. 121, s. 452.

ČECH, P. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality. *Právní rádce*. 2007, č. 3, s. 3.

EASTBROOK, F. H.; FISCHER, D. R. Contract and Fiduciary Duty. *Journal of Law and Economics*. 1993, č. 36, s. 425.

ELIÁŠ, K. K některým otázkám odpovědnosti reprezentantů kapitálových společností. *Právník*. 1999, č. 4, s. 298.

HICKS, A. Directors' Liabilities for Management Errors. *Law Quarterly Review*. 1994, č. 110, s. 390.

IPP, J. The Diligent Director. *Company Lawyer*. 1997, č. 18(6), s. 162.

POKORNÁ, J. Ještě k pojmu náležitě péče podle ust. § 194 odst. 5 obchodního zákoníku. *Právní praxe v podnikání*. 2000, č. 4, s. 16.

ŠTENGLOVÁ, I. Odpovědnost a nezávislost statutárních orgánů kapitálových společností podle českého práva. *Právo a podnikání*. 2002, č. 12, s. 25.

ŠTENGLOVÁ, I. Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností po rekodifikaci. In *XIX. Karlovarské právnické dny*. Praha : Leges, 2011, s. 174.

TOMSA, M. Posouzení péče řádného hospodáře. In ČERNÁ, S.; ČECH, P. a kol. *Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám*. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 279.

WALTERS, A. Directors' Duties: The Impact of the Company Directors Disqualification Act 1986. *Company Lawyer*. 2000, č. 21(4), s. 110.

WORTHINGTON, S. The Duty to Monitor: A Modern View of the Director's Duty of Care. In PATFIELD, F. M. (ed.). *Perspectives on Company Law : 2*. London : Kluwer Law International, 1997, s. 181.

Internet

Company Law Review. *Final Report*. [online]. Vol 1, 2001. [cit. 2013-05-12]. Dostupné z WWW <<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200203/cmselect/cmtrdind/439/439.pdf>>.

Law Commission. *Company Directors: Regulating Conflicts of Interests and Formulating a Statement of Duties*. [online]. Law Comm No 261, 1999. [cit. 2013-05-12]. Dostupné z WWW <<http://lawcommission.justice.gov.uk/areas/649.htm>>.

Modernising Company Law. [online]. Cm 5553-I, 2002. [cit. 2013-05-12]. Dostupné z WWW <<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+http://www.dti.gov.uk/companiesbill/prelims.pdf>>.

PŘÍLOHY

Companies Act 2006

Companies Act 2006 (2006, c.46)

Part 10

A Company's Directors

Chapter 2

General Duties of Directors

Introductory

170 Scope and nature of general duties

(1) The general duties specified in sections 171 to 177 are owed by a director of a company to the company.

(2) A person who ceases to be a director continues to be subject--

a) to the duty in section 175 (duty to avoid conflicts of interest) as regards the exploitation of any property, information or opportunity of which he became aware at a time when he was a director, and

b) to the duty in section 176 (duty not to accept benefits from third parties) as regards things done or omitted by him before he ceased to be a director.

To that extent those duties apply to a former director as to a director, subject to any necessary adaptations.

(3) The general duties are based on certain common law rules and equitable principles as they apply in relation to directors and have effect in place of those rules and principles as regards the duties owed to a company by a director.

(4) The general duties shall be interpreted and applied in the same way as common law rules or equitable principles, and regard shall be had to the corresponding common law rules and equitable principles in interpreting and applying the general duties.

(5) The general duties apply to shadow directors where, and to the extent that, the corresponding common law rules or equitable principles so apply.

The general duties

171 Duty to act within powers

A director of a company must--

- a) act in accordance with the company's constitution, and
- b) only exercise powers for the purposes for which they are conferred.

172 Duty to promote the success of the company

(1) A director of a company must act in the way he considers, in good faith, would be most likely to promote the success of the company for the benefit of its members as a whole, and in doing so have regard (amongst other matters) to--

- a) the likely consequences of any decision in the long term,
- b) the interests of the company's employees,
- c) the need to foster the company's business relationships with suppliers, customers and others,
- d) the impact of the company's operations on the community and the environment,
- e) the desirability of the company maintaining a reputation for high standards of business conduct, and
- f) the need to act fairly as between members of the company.

(2) *[záměrně vynecháno]*

(3) *[záměrně vynecháno]*

173 Duty to exercise independent judgment

(1) A director of a company must exercise independent judgment.

(2) This duty is not infringed by his acting--

- a) in accordance with an agreement duly entered into by the company that restricts the future exercise of discretion by its directors, or
- b) in a way authorised by the company's constitution.

174 Duty to exercise reasonable care, skill and diligence

(1) A director of a company must exercise reasonable care, skill and diligence.

(2) This means the care, skill and diligence that would be exercised by a reasonably diligent person with--

- a) the general knowledge, skill and experience that may reasonably be expected of a person carrying out the functions carried out by the director in relation to the company, and
- b) the general knowledge, skill and experience that the director has.

175 Duty to avoid conflicts of interest

(1) A director of a company must avoid a situation in which he has, or can have, a direct or indirect interest that conflicts, or possibly may conflict, with the interests of the company.

(2) This applies in particular to the exploitation of any property, information or opportunity (and it is immaterial whether the company could take advantage of the property, information or opportunity).

(3) This duty does not apply to a conflict of interest arising in relation to a transaction or arrangement with the company.

(4) This duty is not infringed--

- a) if the situation cannot reasonably be regarded as likely to give rise to a conflict of interest; or
- b) if the matter has been authorised by the directors.

(5) *[záměrně vynecháno]*

(6) *[záměrně vynecháno]*

(7) Any reference in this section to a conflict of interest includes a conflict of interest and duty and a conflict of duties.

176 Duty not to accept benefits from third parties

(1) A director of a company must not accept a benefit from a third party conferred by reason of--

- a) his being a director, or

- b) his doing (or not doing) anything as director.
- (2) A "third party" means a person other than the company, an associated body corporate or a person acting on behalf of the company or an associated body corporate.
- (3) Benefits received by a director from a person by whom his services (as a director or otherwise) are provided to the company are not regarded as conferred by a third party.
- (4) This duty is not infringed if the acceptance of the benefit cannot reasonably be regarded as likely to give rise to a conflict of interest.
- (5) Any reference in this section to a conflict of interest includes a conflict of interest and duty and a conflict of duties.

177 Duty to declare interest in proposed transaction or arrangement

- (1) If a director of a company is in any way, directly or indirectly, interested in a proposed transaction or arrangement with the company, he must declare the nature and extent of that interest to the other directors.
- (2) *[záměrně vynecháno]*
- (3) If a declaration of interest under this section proves to be, or becomes, inaccurate or incomplete, a further declaration must be made.
- (4) Any declaration required by this section must be made before the company enters into the transaction or arrangement.
- (5) This section does not require a declaration of an interest of which the director is not aware or where the director is not aware of the transaction or arrangement in question. For this purpose a director is treated as being aware of matters of which he ought reasonably to be aware.
- (6) A director need not declare an interest--
  - a) if it cannot reasonably be regarded as likely to give rise to a conflict of interest;
  - b) if, or to the extent that, the other directors are already aware of it (and for this purpose the other directors are treated as aware of anything of which they ought reasonably to be aware); or
  - c) *[záměrně vynecháno]*.

Supplementary provisions

178 Civil consequences of breach of general duties

(1) The consequences of breach (or threatened breach) of sections 171 to 177 are the same as would apply if the corresponding common law rule or equitable principle applied.

(2) The duties in those sections (with the exception of section 174 (duty to exercise reasonable care, skill and diligence)) are, accordingly, enforceable in the same way as any other fiduciary duty owed to a company by its directors.

179 Cases within more than one of the general duties

Except as otherwise provided, more than one of the general duties may apply in any given case.

Překlad Companies Act 2006

Zákon o obchodních společnostech (2006, c.46)

Část 10

Ředitelé obchodních společností

Kapitola 2

Obecné povinnosti ředitelů obchodních společností

Úvod

170 Rámec a povaha obecných povinností

(1) Obecné povinnosti upravené v paragrafech 171 až 177 má ředitel obchodní společnosti vůči obchodní společnosti.

(2) Osoba, která přestane být ředitelem je nadále adresátem--

a) povinnosti v paragrafu 175 (povinnost vyhnout se konfliktům zájmů) ohledně využití jakéhokoliv majetku, informace nebo příležitosti, kterou získala v době, kdy byla ředitelem, a

b) povinnosti v paragrafu 176 (povinnost nepřijmout prospěch od třetích stran) ohledně konání či nekonání předtím, než přestala být ředitelem.

Tyto povinnosti se uplatňují na minulého ředitele ve stejném rozsahu jako na stávajícího ředitele s výhradou nutných změn.

(3) Obecné povinnosti jsou založené na určitých pravidlech *common law* a principech *equity*, tak jak se uplatňují ve vztahu k ředitelům, a nahrazují tyto pravidla a principy ohledně povinností ředitelů vůči obchodní společnosti.

(4) Obecné povinnosti jsou interpretovány a uplatňovány stejným způsobem jako pravidla *common law* a principy *equity* a při interpretaci a uplatňování obecných povinností je brán ohled na odpovídající pravidla *common law* a principy *equity*.

(5) Obecné povinnosti se uplatňují na faktické vedoucí v takovém rozsahu, v jakém se na ně uplatní odpovídající pravidla *common law* a principy *equity*.

Obecné povinnosti

171 Povinnost jednat v rámci působnosti

(1) Ředitel obchodní společnosti musí--

- a) jednat v souladu se stanovami, a
- b) vykonávat působnost pouze pro účely, pro které byla svěřena.

172 Povinnost prosazovat úspěch obchodní společnosti

(1) Ředitel obchodní společnosti musí jednat způsobem, kterým v dobré víře dle jeho názoru prosazuje s nejvyšší mírou pravděpodobnosti úspěch obchodní společnosti ku prospěchu akcionářů jako celku, přičemž má zohlednit (zejména)--

- a) pravděpodobné důsledky rozhodnutí v dlouhodobém hledisku,
- b) zájmy zaměstnanců obchodní společnosti,
- c) potřebu pěstovat obchodní vztahy obchodní společnosti s jejími dodavateli, zákazníky a dalšími,
- d) dopad činnosti obchodní společnosti na komunitu a životní prostředí,
- e) potřebnost udržovat reputaci obchodní společnosti pro vysoké standardy obchodního chování,
- f) potřebu jednat spravedlivě ve vztahu k akcionářům obchodní společnosti.

(2) *[záměrně vynecháno]*

(3) *[záměrně vynecháno]*

173 Povinnost učinit si nezávislý úsudek

(1) Ředitel obchodní společnosti si musí učinit nezávislý úsudek.

(2) Tato povinnost není porušena jeho jednáním--

- a) v souladu s dohodou řádně uzavřenou obchodní společností, která omezuje budoucí výkon uvážení ředitelů, nebo
- b) způsobem schváleným stanovami obchodní společnosti.

174 Povinnost vykonávat rozumnou péči, schopnost a bedlivost

(1) Ředitel obchodní společnosti musí vykonávat rozumnou péči, schopnost a bedlivost.

(2) To znamená péči, schopnost a bedlivost, která by byla vykonávána rozumně bedlivou osobou s--

- a) obecnou znalostí, schopnostmi a zkušenostmi, která může být rozumně očekávána od osoby plnící funkce plněné ředitelem ve vztahu k obchodní společnosti, a
- b) obecnou znalostí, schopností a zkušenostmi, kterou ředitel má.

175 Povinnost vyhnout se konfliktům zájmů

(1) Ředitel obchodní společnosti se musí vyhnout situaci, ve které má, nebo by mohl mít, přímý nebo nepřímý zájem v rozporu se zájmy obchodní společnosti.

(2) Toto se uplatní zejména na využití jakéhokoliv majetku, informace či příležitosti (bez ohledu zda obchodní společnost mohla mít z takového majetku, informace či příležitosti prospěch).

(3) Tato povinnost se neuplatní na konflikt zájmů vzniklý ve vztahu k transakci nebo dohodě s obchodní společností.

(4) Tato povinnost není porušena

- a) pokud situace nemůže být rozumně považována za zakládající konflikt zájmů, nebo
- b) pokud záležitost byla schválena ostatními řediteli.

(5) *[záměrně vynecháno]*

(6) *[záměrně vynecháno]*

(7) Veškeré odkazy v tomto paragrafu na konflikt zájmů zahrnují konflikt zájmu a povinnosti a konflikt povinností.

176 Povinnost nepřijmout prospěch od třetích stran

(1) Ředitel obchodní společnosti nesmí přijmout prospěch od třetí strany poskytnutý z důvodu--

- a) jeho postavení jako ředitel, nebo
- b) jeho konání (nebo nekonání) v postavení ředitele.

(2) „Třetí strana“ znamená osobu odlišnou od obchodní společnosti, přidruženou právní entitu nebo osobu jednající za obchodní společnost nebo za přidruženou právní entitu.

(3) Prospěch obdrženy ředitelem od osoby, která dodává jeho služby (jako ředitele nebo jiné) obchodní společnosti, není považovaný za poskytnutý třetí osobou.

(4) Tato povinnost není porušena, pokud přijetí prospěchu nemůže být rozumně považováno za zakládající konflikt zájmů.

(5) Veškeré odkazy v tomto paragrafu na konflikt zájmů zahrnují konflikt zájmu a povinnosti a konflikt povinností.

177 Povinnost deklarovat zájem v navrhované transakci nebo dohodě

(1) Pokud má ředitel obchodní společnosti přímý či nepřímý zájem v navrhované transakci nebo dohodě s obchodní společností, musí povahu a rozsah tohoto zájmu deklarovat ostatním ředitelům.

(2) *[záměrně vynecháno]*

(3) Pokud se prohlášení zájmů dle tohoto paragrafu ukáže být, nebo se stane, nesprávné nebo neúplné, další prohlášení musí být učiněno.

(4) Jakékoliv prohlášení požadované v tomto paragrafu musí být učiněno před tím, než obchodní společnost uzavře transakci nebo dohodu.

(5) Tento paragraf nevyžaduje prohlášení zájmu, kterého si ředitel není vědom, nebo pokud si není vědom předmětné transakce nebo dohody.

Pro tyto účely se má za to, že ředitel si je vědom záležitostí, kterých by si rozumně být vědom měl.

(6) Ředitel nemusí deklarovat zájem--

a) pokud situace nemůže být rozumně považována za zakládající konflikt zájmů,

b) pokud ostatní ředitelé jsou si toho již vědomi (a pro tyto účely se má za to, že ředitelé jsou si vědomi záležitostí, kterých by si rozumně být vědomi měli), nebo

c) *[záměrně vynecháno]*.

Dodatečná ustanovení

178 Následky porušení obecných povinností

(1) Následky porušení (nebo hrozícího porušení) paragrafů 171 až 177 jsou stejné jako v případě aplikace odpovídajících pravidel *common law* nebo principů *equity*.

(2) Povinnosti v těchto paragrafech (s výjimkou paragrafu 174 (povinnost vykonávat rozumnou péči, schopnost a bedlivost)) jsou vymahatelné stejným způsobem jako jakékoliv fiduciární povinnosti ředitele vůči obchodní společnosti.

179 Případy spadající pod více než jednu obecnou povinnost

Pokud není uvedeno jinak, v jakémkoliv případě se může uplatnit více než jedna obecná povinnost.

ČESKÝ ABSTRAKT

Péče řádného hospodáře jako kritérium pro posouzení právní odpovědnosti (právně komparativní analýza)

Cílem této diplomové je kritické zhodnocení výkladu pojmu péče řádného hospodáře a požadavků, které je třeba splnit, aby tato péče byla naplněna. Metoda zpracování diplomové práce je právně komparativní analýza. Za základ práce je zvolen britský koncept fiduciárních povinností a povinnosti péče, jež je srovnáván s českým konceptem péče řádného hospodáře.

Diplomová práce obsahuje pět kapitol, přičemž každá z nich se zabývá odlišnými aspekty konceptu péče řádného hospodáře. První kapitola je úvodní a definuje základní terminologii používanou v diplomové práci jako reprezentant, péče řádného hospodáře, povinnost loajality, fiduciární povinnosti a povinnost péče, znalostí a pečlivosti.

Druhá kapitola zkoumá britský koncept fiduciárních povinností. Kapitola se skládá z pěti podkapitol. Část první se zabývá úvodem do systematiky obecných povinností reprezentantů obchodních společností. Část druhá vysvětluje fiduciární pozici reprezentanta obchodní společnosti. Část třetí a čtvrtá se zabývá hlavními aspekty povinnosti loajality, tj. povinností jednat v zájmu obchodní společnosti a povinností vyhnout se konfliktu zájmů. Část pátá se zaměřuje na následky porušení obecných povinností reprezentantů obchodní společnosti.

Třetí kapitola je rozdělaná do třech částí a poskytuje přehled o britském konceptu povinnosti péče, schopnosti a pečlivosti. První část ilustruje změnu od tradičního nahlížení k modernímu pojetí povinnosti péče britskými soudy. Část druhá a třetí se zabývá obsahem a kombinovaným standardem povinnosti péče.

Čtvrtá kapitola je soustředěna na český koncept péče řádného hospodáře. Je rozdělena do pěti částí a poskytuje analýzu relevantní právní úpravy obchodního zákoníku, nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích. Tato

kapitola obsahuje přehled české akademické diskuze ohledně péče řádného hospodáře a povinnosti loajality.

Komparativní analýza českého konceptu péče řádného hospodáře a tomu odpovídajících konceptů britských je provedena v kapitole páté. Je zaměřena na společné a rozdílné rysy těchto dvou právních systémů a přináší návrhy založené na britské judikatuře pro českou právní úpravu na prahu rekodifikace.

ENGLISH ABSTRACT

Due managerial care and diligence as a criterion for the determination of liability (a legal and comparative analysis)

The purpose of this thesis is to critically analyse the interpretation of the concept of the due managerial care and diligence and consider the requirements that a director must comply with. The method used in this paper is the comparative analysis. As a basis of the comparative analysis it is chosen the British concept of fiduciary duties and duty of care, skill and diligence which is compared with the Czech concept of the care of a prudent manager.

The thesis is composed of five chapters, each of them dealing with different aspects of the concept of the due managerial care and diligence. Chapter One is introductory and defines basic terminology used in the thesis such as the director, the care of a prudent manager, the duty of loyalty, fiduciary duties and the duty of care, skill and diligence.

Chapter Two examines the British concept of fiduciary duties. The chapter consists of five parts. Part One focuses on introduction into the system of general duties of directors. Part Two explains the fiduciary position of a director. Part Three and Four address the two aspects of the duty of loyalty, i.e. the duty to act in the interest of the company and the duty to avoid conflicts of interest. Part Five focuses on the remedies provided in case of breach of the duty by a director.

Chapter Three is subdivided into three parts and provides an outline of the British concept of the duty of care skill and diligence. Part One illustrates the shift from the traditional to the modern understanding of the duty of care by the British courts. Part Two and Three deals with the content and combined standard of the duty of care.

Chapter Four concentrates on the Czech concept of the care of the prudent manager. It is subdivided into five parts and provides an analysis of the relevant statutory provisions according to the Commercial Code and New Civil Code and Act on

Business Corporations. This chapter reviews the Czech academic discussions as to the care of the prudent manager and duty of loyalty.

The comparative analysis of the Czech and British concept the due managerial care and diligence is done in Chapter Five. It is focused on the similarities and differences of those two legal systems and aims to provide suggestions based on the British judicature for the Czech legislation on the edge of the recodification.

Klíčová slova:

Péče řádného hospodáře, povinnost loajality, povinnost péče znalostí a pečlivosti, fiduciární povinnost.

Key words:

Care of a prudent manager, duty of loyalty, duty of care skill and diligence, fiduciary duty.